

MAATALOUSTUOTTAJAIN
KESKUSLIITTO
KIRJASTO

O.S.

OSUUSKASSOJEN KESKUSLIITON
JULKAISUJA

SARJA I.	OSUUSKASSAKIRJASTO	N:o 1.
----------	--------------------	--------

HANNES GEBHARD

NYKYINEN
MAATALOUSPULAMME

SEN SYITÄ JA EHDOTUKSIA SEN
LIEVENTÄMISEKSI

PELLERVON
ARKISTO

HELSINKI 1929

6

SISÄLLYS

NYKYINEN

MAATALOUSPULAMME

SEN SYITÄ JA EHDOTUKSIA SEN
LIEVENTÄMISEKSI

KIRJOITTANUT

HANNES GEBHARD

A

OSTO HELSINKI 1929

Yhteiskirjapaino
MAATALOUSPAINO
SISÄLLYSLUETTELO
TAVUTUS
KÄYTTÖOHJE

HELSINKI 1929
YHTEISKIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ

SISÄLLYS

Sivu

I. Maatalouspulamme syitä.

1. Yleisiä syitä.....	7
2. Liian pieni teollisuus.....	10
3. Viime vuoden kato.....	13
4. Suuria pääoman sijoituksia viimeisten 10:n vuoden aikana	
a) Sijoitukset asuinrakennuksiin kaupungeissa, erityisesti Helsingissä.....	17
b) Valtion sijoituksia vuosina 1919—1928	22
c) Maanviljelijäin pääomansijoitukset vuosina 1918—1928	23

II. Ehdotuksia maatalouspulamme lieventämiseksi.

1. Valtion tehtäviä.....	35
a) Ulkomaalaisten lainain oton avustaminen	36
b) Muita tärkeitä toimenpiteitä maatalouden edistämiseksi.....	40
2. Maalaisväestömme velvollisuuksia	47
Loppusanoja.....	60

Lukijalle.

Tämän kirjasen runkona on se esitelmä, minkä allekirjoittanut piti osuuskassaväen y. m. neuvottelukouksessa Helsingissä 10 p. viime ~~lokakuuta~~^{syyskuuta}. Kuten silloin alussa mainitsin oli esitelmäni sairauden tähden valmistunut niin viime hetkessä, että pidin itse sitä raakaleena, jota oli kypsytettävä ennenkuin voisin sitä pitää valmiina. Sen jälkeen olen sitä huomattavasti lisännyt ja kypsytellyt, m. m. niitten huomautusten perusteella, joita eräät toimintaani lähellä olevat henkilöt ovat pyynnöstäni minulle antaneet ja joista täten lausun heille parhaat kiitokseni. Erikoisen kiitollisuuden velassa olen tässä suhteessa toimitusjohtaja W. A. Lavinus'elle, joka oli esitelmäni kuulemassa ja osoitti sitä kohtaan niin suurta harrastusta, että pyysin häntäkin tekemään minulle sen johdosta huomautuksia ja joka hänelle ominaisella tarmolla ja asianharrastuksella on myötävaikuttanut kirjaseni asiallisuuteen. Tämä minun tunnustukseni ei kuitenkaan mitenkään sido häntä enempää kuin muitakaan vastaamaan kaikista tässä esittämistäni tiedoista tai ajatuksista, sillä minä luon-

nollisesti en ole voinut ottaa huomioon kaikkia tehtyjä huomautuksia.

Kun nyt lähetän kirjaseini julkisuuteen, haluan saada sanotuksi, että sen tarkoituksena on ollut, paitsi antaa lisävalaistusta siinä käsitellyille kysymyksille, valaa maanviljelijäimme mieliin itseluottamusta ja rohkeutta näinä ahtaina aikoina, lisäksi herättää yhteiskunnan kunnioitusta sitä suuremmoista uudistustyötä kohtaan, jonka edistynyt maalaisväestö tässä maassa on viime kymmenen vuoden kuluessa suorittanut, sekä lopuksi osoittaa, mitä velvollisuuksia valtiomahdeilla on maatalouselinkeinomme edistämiseksi ja maalaisväestömme ponnistusten huojentamiseksi.

Helsingissä 1 p. maaliskuuta 1928.

Hannes Gebhard.

I.

Maatalouspulumme syitä.

1. Yleisiä syitä.

Niitten hyvien vuosien perästä, joita maatalous sai nauttia sodan aikana ja eräitä vuosia sen jälkeen, on useimmissa sivistysmaissa seurannut pulakausi, jota on kestänyt jo 6—7 vuotta, minun tietääkseni ainakin Pohjois-Amerikassa, Englannissa, Ranskassa, Saksassa, Sveitsissä, Tanskassa, Norjassa ja Ruotsissa. Kuten näkyy on maatalous tätä nykyä siis ahdingossa niin hyvin inflatio- kuin deflatiomaissa, vieläpä sellaisessakin maassa, jossa ei ole ollut kumpaakaan. Niin että syytä pulaan ei siis löydä rahanarvon vaihteluista. Etevän ruotsalaisen kansantaloustieteen tutkijan *Casselin* olen havainnut eri maissa vallitsevan maatalouspulan yleiseksi syyksi väittävän sitä, että maatalous sodan jälkeen potee *pääoman puutetta*. Tämä tuntuu hyvin oudolta esim. sellaisiin maihin nähden kuin Amerikkaan ja Ruotsiin, joissa molemmissa korkokanta on alhaalla — esim. Ruotsissa on diskonttokorko $4\frac{1}{2}\%$ ja maanviljelijät saavat siellä kiinnityslainoja $5\frac{1}{4}\%$ ja $5\frac{1}{2}\%$:lla. Lisäksi molemmissa näissä maissa pääomaa on niin runsaasti, että sitä on lainattu muihin maihin. Sittenkin voidaan sanoa, että näissäkin maissa maanviljelijät todella potevat pääoman puutetta. Se tapahtuu senvuoksi, että niissä ei ole sellaista osuuskassajärjestöä, joka voisi heille välittää kohtuhinnoilla pääomia, kuten on esim. meillä,

Sveitsissä, Saksassa ja Ranskassa. Muistammehan me, osuuskassaväki, kuinka tohtori Hynninen viime kesänä esitelmässään Savonlinnassa kertoi meille, että ne maanviljelijät Pohjois-Amerikassa, jotka eivät vielä ole liittyneet äskettäin perustettuihin osuustoiminnallisiin järjestöihin, saavat maksaa lainoistaan korkeampaa korkoa kuin meillä, vaikka me lainaamme Pohjois-Amerikasta pääomia tänne. Pohjois-Amerikassa maanviljelijät ovat vielä suurelta osalta yksityispankkien rahoitettavina. Niinikään tuntuu tuo väite pääoman puutteesta perättömältä Sveitsiin nähden, sillä siellä on hyvin kehittynyt osuuskassajärjestö ja tällä rahoja niin että se sijoittaa suuria määriä obligatioihin. Toisena yleisenä syynä ulkomailla näytään esitettävän sitä, että teollisuus on sodan jälkeen ruvennut maksamaan entistä suurempia palkkoja ja että tämä on vaikuttanut osaksi työväen siirtymiseen pois maataloudesta, osaksi teollisuustuotteiden hintojen nousuun, maataloustuotteiden hintojen jäädessä ennen sotaa vallinneelle tasolle.

Meillä Suomessakin on tätä nykyä ahdingon aika. Toiset tahtovat tosin väittää, että se on vain tilapäistä laatua, johtuen osaksi vuosien 1923 ja 1928 kadoista, osaksi viime syksynä sattuneesta yleisestä pääoman puutteesta, joista molemmista tulee alempana lähemmin puhe. Minä luulin kuitenkin, että meidän maataloudellamme on ollut huono aika yhtä kauvan kuin edellä luetelluilla muillakin mailla, vaikka tätä pitempiaikaista ahdasta aikaa ei voitane sanoa sellaiseksi varsinaiseksi pulaksi, jonka tunto-merkkejä olisivat tavallista lukuisimmat vararikot, maan hinnan aleneminen y. m. s. Mielipteeni mukaan Suomen maatalous oli huonosti kannattavaa jo ennen sotaa; sota-aikana ja sen jälkeisinä lähimpinä vuosina tuli maataloudelle meilläkin samoin kuin muissakin maissa poikkeuksel-

lisen runsauden aika, jolloin maanviljelijät pääsivät vapaiksi siihenastisista veloistaan ja oppivat elämään leveämmin. Mutta vuodesta 1922 on maatalouden kannattavuus taas käynyt huonoksi, jopa huonommaksikin kuin ennen sotaa, siitä huolimatta että maataloustarvikkeiden hinnat eivät ole kohonneet ja että sen tuotteiden hinnat eivät ole alentuneet. Tämä sodan jälkeen huonontunut kannattavuus ja siitä aiheutuva monivuotinen ahdingon-aika johtuu käsitykseni mukaan seuraavista syistä: entistä korkeammat työväen palkat ja niistä aiheutunut pakko hankkia entistä suurempi koneisto, tavattoman korkea korkokanta sekä entistä paljoo suurempi verotaakka. Kaiken tämän lisäksi on tullut vuodesta 1923 lähtien innostus tuotannon lisäämiseen, mikä hyvin usein tapahtuu epätaloudellisella tavalla. Ja tähän taas on syynä se että maanviljelijöillämme ei ole ollut riittävää eikä varsinkaan pätevää ohjausta nykyisestä koetoiminnastamme, ei maataloustieteestämme, ei maatalousopetuksestamme, eikä neuvonnastamme ammattialalla.

Oleskelin viime (1928) syksynä Ruotsissa. Siellä huomasi pohdittavan hyvin vilkkaasti ja vakavasti maatalouden huonoa kannattavuutta. Huomasin että sanomalehdet aivan yleisesti, jopa sosialidemokraattisellakin taholla, käsitteivät suurella myötämielisyydellä maatalouden ahdinkoa. Tämä myötämielisyyys kävi ilmi m. m. siinä, että maan hallitus asetti kaksi eri komiteaa, toisen sokerijuurikkaan viljelystä ja toisen yleistä maatalouspulaa varten, miettimään, mitä valtio voisi tehdä maatalouden tueksi.

Pohjois-Amerikassa on äskettäin valittu uusi presidentti luvannut ryhtyä sikäläistä maatalouspulaa tutkitutamaan ja apukeinoja sille hakemaan niin pian kuin hän astuu virkaansa. Saksassa näkyy sama asia vakavasti

askarruttavan johtavien miesten mieliä ja Ranskan valtiopäivillä vaaditaan suojelustulleja maataloudelle.

Kuinka on tässä suhteessa asian laita meillä?

2. Liian pieni teollisuus.

Yhtenä syynä maatalouden huonoon kannattavuuteen meillä täytyy pitää sitä, että sen tuotteilla on liian pieni menekki kotimaassa, koska meillä teollisuus on vielä aivan pieni. Ja tämä teollisuutemme vähäisyys on toisellakin tavalla vaikuttanut nykyiseen maatalouspulaamme. Viime syksynä ilmeni meillä äkkiä, kuten tiedämme, tavaton pääoman puute, ei ainoastaan maatalouden, vaan myöskin teollisuuden ja kaupan alalla. Tämä puute tuli niin kireäksi, että silloinen hallitus katsoi välttämättömäksi kutsua kokoon neuvottelukokouksen asiaa selvittämään ja että asiata ruvettiin sanomalehdissäkin vilkkaasti pohtimaan. Oltiin yleensä sitä mieltä, että pääoman puutteen oli pääasiallisesti aiheuttanut tavattoman suuri tavarain tuonti ulkomailta ja toiselta puolen lokakuuhun mennessä viime vuosiin nähden melkoista pienempi tavarain vienti Suomesta ulkomaille (tämä vientihän vuoden lopulla taasoittui melkoisesti).

Sekä mainitussa neuvottelukokouksessa että sanomalehdissä useimmat näkyivät kiivaasti moittivan suurta maahan tuontia ja sitä muka ylellistä elämää, joka sen oli aikaansaanut. Minä puolestani en jaksanut yhtyä tähän kiivautteen, varsinkin kun maahan tuoduista tavaroista huomattava osa oli joko syömäviljaa (huonon sadon vuoksi) tai sellaisia tavaroita, jotka ovat omansa lisäämään tai ylläpitämään tuotantoa, kuten koneita ja raaka-aineita. Kun taas tuli puhe toimenpiteistä tuotannon lisäämiseksi, panin

merkille, että tuossa neuvottelukokouksessa, jonka silloinen maalaisliittolainen hallitus oli kutsunut kokoon ja jossa oli läsnä useita maatalousmiehiä, melkein kaikki puhujat kiinnittivät huomionsa *ainoastaan* teollisuuteen ja huolenpitoon sen kohottamisesta. Muistaakseni vain yksi ainoa puhuja, nim. Suomen Pankin pääjohtaja, muisti mainita myöskin maatalouden pääoman puutteen ja puhua sen helpottamisen välttämättömyydestä. On myös huomattava, että maataloustuottajain edustajakin puhui siitä, miten valtion pitäisi hankkia huokeakorkoista pääomaa vientiteollisuuden edistämiseksi. En mitenkään tahdo moittia sitä, että tässä kokouksessa kiinnitettiin niin suurta ja varsinkin niin yksimielistä huomiota vientiteollisuutemme edistämiseen. Olen päinvastoin iloinen siitä, että maataloudenkin edustajat tässä olivat yksimielisiä muitten kanssa, sillä olihan käynyt selvästi ilmi, että nykyisen yleisen pääomapulamme oli kiristänyt osalta juuri se, että meidän vientiteollisuutemme on pieni. Menen takaisin Ruotsiin. Siellä on diskontto, kuten sanoin, $4\frac{1}{2}\%$ ja siellä on, kuten mainitsin, pääomaa niin runsaasti, että sitä sieltä on riittänyt lainata muihinkin maihin. Tämä johtuu osaksi siitä, että siellä on rautatie-, maantie- ja kanavaverkko sekä voimalaitokset kutakuinkin valmiina, ja väestön lisäys vähäinen, mutta suurelta osalta myöskin siitä, että siellä on suuri, etevä ja voimakas teollisuus. Meillä on diskonttokorko 7 ja kova pääomapula, ja tämä johtuu suurelta osalta siitä, että meillä on pieni vientiteollisuus. Ja yhtenä syynä tähän vientiteollisuutemme hitaaseen kasvamiseen on — se kävi neuvottelukunnassa vakuuttavasti ilmi — se, että verotuslainsäädäntömme on ollut niin nurjamielinen, niin ymmärtämätön ja niin kateellinen sitä kohtaan, että se on tukehuttanut sen edistymismahdollisuuksia. Senpä vuoksi olikin

ilahuttavaa ja toiveita herättävää nähdä, että taloudellisessa neuvottelukunnassa maataloudenkin edustajain puolelta asetuttiin nyt vihdoinkin vientiteollisuuttamme kohtaan myötämieliselle kannalle. Mutta tämä ilahuttava myötämielisyys ei valitettavasti ulottunut pitkälle, ei edes eduskuntaankaan. Eduskunnassa näet vähän senjälkeen huomattava määrä edustajia yritti vieläkin kovemmin kiristää teollisuutta, koroittamalla pääomain verotusta. Ne maanviljelijät, jotka tässä yrityksessä myötävaikuttivat, eivät tietysti ajatelleet sitä, että jos heidän yrityksensä olisi onnistunut, se olisi ehkä pakottanut esim. Keskuslainarahaston nostamaan antolainauskorkonsa. Tuo lyhytnäköinen, puutteellista taloudellista sivistystä osoittava kateus suurpääomaa kohtaan on siis selvästi yksi syy meidän maamme köyhyyteen ja meidän nykyiseen pääoman puutteeseemme ja korkeaan korkokantaamme.

Tämä neuvottelukunnan ja sanomalehdistön suhtautumisesta *vientiteollisuuteemme*.

Aivan toisella tavalla suhtauduttiin, kuten jo huomautin, *maatalouteen*. Tähän maatalouttamme kohtaan esiintyvään huomaamattomuuteen sekä neuvottelukunnassa että sanomalehtikirjoittajissa¹⁾ oli ainakin osalta syynä se, että viralliset tiedot vuodentulosta olivat johtaneet ihmiset harhaan. Sillä virallisten tietojen mukaan me olimme saaneet muka osaksi keskinkertaisen, osaksi keskinkertaista paremman sadon.

¹⁾ Siitä, millä tavalla julkisuudessa kohdeltiin maatalouspulaa, panen tähän pari näytettä eräästä Tukkukauppiaitten Liiton sihteerin, tri Korpisaaren sanomalehtikirjoituksesta. Hän piti varmana sitä että maamme sai muka keskinkertaisen sadon. Hän myönsi kyllä, »että kevätilja on osaksi jäänyt kypsymättä, mutta kelvaneen suurimmassa osassa maata päätarkoitukseensa, karjanrehuksi». Tässä hän omalla tavallaan oli oikeassa, sillä ovathan ruumenetkin

Se vakinainen Taloudellinen neuvottelukunta, joka tuon kokouksen ehdotuksesta asetettiin, on heti alusta asettunut toiselle kannalle maatalouteen nähden, mikä näkyy siitä, että se on ehdottanut toimeenpantavaksi eräitä maalaisten taloutta selvittäviä tutkimuksia.

3. Viime vuoden kato.

Sen johdosta, että viralliset tiedot vuoden 1928 sadosta olivat aivan toisenlaiset kuin mitä olimme itse havainneet ja mitä yksityiset maanviljelijät olivat meille kertoneet, ja kun lisäksi hallitus oli asettanut katokomitean, ilman että se katsoi tarpeelliseksi siihen kutsua edustajaa Keskuslainarahastosta, jota valtio kumminkin vuoden 1923 kadon lieventämisessä niin suuressa määrässä tarvitsi, missä toimesta meille kertyi runsaasti kokemusta, ja jota se nyt taas tulisi tarvitsemaan, pani Keskuslainarahasto toimeen oman tiedustelun satotilanteesta. Tässä tiedustelussa käytettiin tietojen antajina osuuskassojen toimihenkilöitä. Kuten tunnetaan, on meillä yli 1,400 osuuskassaa. Näille lähetettiin kyselykaavake, jossa m. m. tiedusteltiin eri viljelyskasvien sadon määrää kunkin kassan piirissä. Vastauksia pyydettiin vain niiltä kassoilta, joitten alueella oli tullut niin huono sato ja joitten omat varat olivat niin pienet, että voitiin edellyttää niiden tarvitsevan hätäapulainoja. Se kuva, minkä tämä tiedustelu antoi, ei siis ole täydellinen, se kun ei sisällä tietoja kunnista, joissa hätäapulainoja ei

karjanrehua. Melkoinen osa viime kesän kauroista ei näet joudu koskaan myllyyn, koska se lensi puimakoneesta ruumenkoppaan! — Lopulla kirjoitusta tri K. kuitenkin jo puhuu »huonosta sadostakin», mutta lohduttaa meitä sillä omaperäisellä ajatuksella, että »juuri huono sato ja siitä johtuva (maalaisväestön) ostokyvyn väheneminen (=köyhtyminen) pelastaa meidät suuresta tuontiylijäämästä ensi vuonna»!! En olisi uskonut että taloustieteen tutkija olisi voinut tällaista ajatusta synnyttää, vielä vähemmin julkisuuteen saattaa.

tarvita. Toista tietä saamiemme tietojen mukaan on tilanne yhtä huono useassa sellaisessakin kunnassa, joista kassa ei ole katsonut tarpeelliseksi tiedusteluun vastata.

Tämän tiedustelun mukaan on kato — täydellinen tai osittainen — kohdannut 227 maamme maalaiskuntaa, siis lähes puolta maata. Ja tämä kato oli siinä kohden merkillinen, että se on jättänyt esim. Pohjois-Savon ja Itä-Suomen kuntia jokseenkin helpolla, mutta sen sijaan tuhonnut satoa Satakunnassa, Länsi-Suomessa sekä Hämeessä. Ja se on vielä siinäkin suhteessa merkillinen, että se on vahingoittanut kaikkien viljelyskasvien satoja, eikä, kuten usein ennen, vain muutamien.

Saamiemme tietojen mukaan olivat kassamme tulleet siihen käsitykseen, että tänä vuonna tarvittaisiin siementen ostoon enemmän lainavaroja kuin vuoden 1923 kadon jälkeen, vaikka silloinen kato, kuten tunnettua, oli tavattoman ankara. Eri viljalajeista olivat kaura, ohra ja peruna kärsineet enimmäen, jota vastoin heiniä on tullut yleensä paljon.

Kun julkisuudessa oli esitetty paljoa valoisamielisempiä käsityksiä vuodentulosta ja kun katokomiteakin tuntui olevan optimistisempi, rupesimme epäilemään niitä synkempiä värejä, joilla osuuskassojen johtomiehet olivat tilanteen maalanneet. Arvelimme, että nämä tahtoisivat ehkä käyttää hyväkseen tilaisuutta saadakseen kadon varjolla lisäpääomia. Sen vuoksi pantiin äkkiä toimeen toista tietä kontrollikyseä. Käännyttiin erityisellä kyselykavakkeella Keskuslainarahaston 20:n piirikonsulentin ja Pienviljelijäin Keskusliiton 12:n piirineuvojan puoleen, joilla arveltiin olevan jokseenkin tarkka käsitys pitkin vuotta kiertämänsä piirin oloista ja samalla laajempi näköpiiri kuin paikallisten kassojen johtomiehillä, eikä mitään

syitä esittää asioita liioitellen puoleen tai toiseen. Näitä saadut vastaukset, jotka lisäksi ovat annetut melkoista myöhemmin syksyllä kuin osuuskassojen antamat, tarjoavat tosin jonkun verran paremman kuvan kuin osuuskassoilta tulleet tiedot *sadon määräst*, paitsi mitä tulee kauraan, perunoihin ja useimmissa piireissä juurikasveihin.

Mutta mainittuja konsulentteja ja neuvojia oli myöskin pyydetty pisteillä (1—4) ilmoittamaan *sadon laadun* kustakin viljelyskasvista. Ja nämä tiedot sadon laadusta ovat yleensä masentavia. Heinäsadonkin, jonka useimmat kasvat olivat ilmoittaneet määrältään täyspitoiseksi, jotkut harvinaisen hyväksikin, merkitsevät useat tiedonantajat laadultaan heikoksi, toiset osaksi suorastaan huonoksi; ainoastaan neljässä piirissä ilmoitetaan se hyväksi varsinkin siitä syystä, että heinä niitettiin poikkeuksellisen nuorena. Samaten ilmoittivat useimmat konsulentit muittenkin satojen laadut huonoiksi, myöskin rukiin. Eräistä seuduista on kerrottu rukiin laadun olevan niin huonon, että siitä on vaikea saada leipää leivotuksi. Kaurojen laatua, missä niitä ollenkaan saatiin, osoittaa se, että ne hyvin suuressa osassa maata painavat vain 30—50 kiloa ja että itävistä kotimaisista on melkoinen puute. Perunoista on jo nyt (helmikuussa 1929) suuri puute monessa osassa maata.

Loppukäsitykseksi näistä kahdesta tiedustelusta jäi siis, että emme suinkaan ole saaneet niin hyvää vuodentuloa kuin luullaan Helsingin talouselämän johtavissa piireissä, vaan päinvastoin *harvinaisen huonon*.

V:n 1923 katoa pidettiin jo harvinaisen kovana. Mutta kansantaloudellisesti se nähtävästi oli melkoista pienempi, kuin v:n 1928. Sillä se kohtasi pääasiallisesti Pohjois- ja Itä-Suomea, jossa maatalous on verrattain vähäistä, mutta v:n 1928 kohtasi, paitsi Pohjois-Suomea, etupäässä juuri

meidän viljavimpia scutujamme, Etelä-Pohjanmaata, Satakuntaa, Lounais-Suomea ja Hämettä.

Kaikesta edellä esitetystä päättäen voitane siis sanoa, että maataloutemme viime vuonna sai ankaran iskun sen masennuksen lisäksi, mitä se useita vuosia on tuntenut taloutensa huonon kannattavaisuuden vuoksi.

Kun Ruotsissa keskustellessani erään maanviljelijän kanssa kerroin, että meidän maanviljelijämme kaiken muun ahdinkoon vaikuttavan lisäksi saavat maksaa korkoa lainoistaan 8—9—10—12 %, niin hän vallon kauhistui ja arveli sellaisen olevan niin kestämatöntä, että sen pitää ehdottomasti viedä meidän maataloutemme perikatoon. Ja hän kysyi, mitä valtiomahdit tämän johdosta ovat tehneet, sillä, hän sanoi, *»tässähän ei enää ole kysymyksessä mikään maanviljelijäin luokkaetu, vaan asia, jolla on erinomainen merkitys koko maalle ja kansalle».*

Niin, mitä täällä ajatellaan, mitä täällä puhutaan ja kirjoitetaan ja mitä täällä tehdään tämän maatalouspuhlamme johdosta?

Meillä — kuten sanottu — viime syksynä pulasta käyty keskustelu kutakuinkin syrjäytti maatalouden, arvellen, että koko talouselämämme muka pian tervehtyisi, kun saataisiin muutamia uusia sellulosa- ja paperitehtaita. Sitä varten pitäisi vain ottaa suuri ulkomainen laina, niin että, kuten eräs tunnettu talousmies kirjoitti, kauppapankit *»saisivat mahdollisuuden tyydyttää oikeutetun luotonkysynnän; silloin teollisuuden ja kaupan ahdinko vältettäisiin ja maa voisi jatkaa taloudellista kehitystään seisahtumatta».* Sanasta sanaan tällä tavalla meillä viisaat miehet suunnittelevat maamme talouselämän terveeksi saattamista tätä nykyä.

Ne, jotka näin puhuvat, ovat siis taas unohtaneet maa-

talouden ja sen tarpeet, ovat unohtaneet, että maatalous ynnä metsätyöt antavat leivän $\frac{2}{3}$:lle maamme väestöä, ja ovat unohtaneet, että maamme talouselämä ei voi tervehdyä eikä kansan kehitys entistä suurempaa hyvinvointia kohti jatkua, ellei kansamme pääelinkeino myöskin pääse toimimaan siedettävissä oloissa.

On muistettava, että suuren maalaisväestömme huono ostokyky ei ainoastaan vähennä ulkomaisten, vaan myöskin kotimaisten teollisuustavarain kysyntää, mutta että se tämän lisäksi ylläpitää maalaisväestössämme sellaista proletäärin katsantokantaa, joka on vaarallinen kaikille sivistysrienoille ja yhteiskunnalliselle kehitykselle terveen suuntaan.

Edellisessä esittämäni huono vuodentulo on kuitenkin vain yksi ja tilapäinen lisäsy tuontienemmyytemme ja suureen pääomapulaamme.

4. Suuria pääoman sijoituksia viimeisten 10:n vuoden aikana.

Tällä pääomapulallamme on nimittäin minun käsitykseni mukaan pitempiaikaiset ja pysyväisemmät syynsä siinä tosiasiasa, että me olemme viime 10:n vuoden aikana sijoittaneet verrattain paljon pääomia sellaisiin sijoituksiin, joista ne joko eivät tule koskaan takaisin, vaan vaikuttavat ainoastaan välillisesti maan ja kansan hyödyksi, taikka tulevat takaisin vasta pitemmän ajan kuluessa.

a) *Sijoitukset asuinrakennuksiin kaupungeissa, erityisesti Helsingissä.*

Viimesyksyisessä keskustelussa pääomapulamme syistä lausuttiin jokseenkin yksimielisesti, muutamia poikkeuksia lukuunottamatta, ankara tuomio myöskin sitä vastaan, että

Helsingissä on viime vuosina sijoitettu suuria pääomia, kolmena vuotena lähes 2,000 miljoonaa markkaa, *asuinrakennuksiin*. Tätä moitittiin, koska se muka ei ole tuotannollinen, vaan kulutustarkoitus.

Uskallan tässäkin suhteessa olla toisella kannalla kuin ne, jotka tällaisen tuomion lausuiivat. Tuotannon ensimmäinen ja päämoottori on toki ihminen. Sitä sanotaan tuotannolliseksi tarkoitukseksi, jos sijoittaa pääomia kone- moottorien hankkimiseksi teollisuuslaitokseen tai maatalouteen ja kun näiden konemoottorien päälle rakennetaan katto. Mutta *ihminen*, joka on, kuten sanottu, ensimmäinen ja päämoottori sekä teollisuudessa että maataloudessa, hän ei muka tarvitsisi saada edes kattoa pänsä päälle.*) On muistettava, että Helsinki on nyt itsenäisen valtakunnan pääkaupunki ja että se tarvitsee entistä paljoa enemmän valtion ja kunnan virkamiehiä, että tänne on tullut uusia liikemiehiä, jotka tarvitsevat liikeapulaisia, ja että tänne on tullut paljon työväkeä, koska Helsinki on suurin teollisuuspaikka Suomessa, — kuinka eivät nämä saisi saada kattoa pänsä päälle? On vielä otettava huomioon, että ne huoneistot, jotka on rakennettu viime vuosina Helsinkiin, ovat suurimmaksi osaksi *vaatimattomia pikkuhuoneistoja*, 1 huone ja keittiö, 2 huonetta ja keittiö, 3 huonetta ja keittiö. N. s. loistotaloja ei Helsinkiin ole rakennettu sodan jälkeen useampia kuin että ne voisi sormin laskea.

Kun olen kuullut, että jotkut esitelmääni kuulleet maanviljelijät olivat epäilleet näitä tietoja, olen hankkinut Helsingin kaupungin tilastokonttorista alkuperäiset tiedot, jotka esitän seuraavalla sivulla.

*) Samoja tähänastisista poikkeavia ajatuksia esittää tri *Leo Harmaja* »Suomen Osuustoimintalehdessä» 1929, n:o 1, siv. 22.

Helsingin kaupungissa rakennettu eri suuruisia asuinhuoneistoja vuosina 1923—1927.

Huoneistojen suuruus	1923		1924		1925		1926		1927	
	Huoneis- toja	%	Huoneis- toja	%	Huoneis- toja	%	Huoneis- toja	%	Huoneis- toja	%
1—4 huonetta (siis korkeintaan 3 h. ja keittiö)	520	70.5	1,037	74.7	1,621	77.6	2,844	85.6	4,003	89.2
5 tai useampia huoneita	218	29.5	372	25.3	468	22.4	477	14.4	484	10.8

Tästä taulukosta nähdään vakuuttavasti, että pienet huoneistot ovat koko ajan olleet suurena enemmistönä ja että tämä enemmistö on kasvanut nopeasti vuosi vuodelta.

Edelleen olivat vastaväittäjäni väittäneet, etteivät nuo pienetkään huoneistot muka ole vaatimattomia, koska niissä on sellaisia mukavuuksia, joita maaseudulla ei ole. Tämähän on kyllä totta, mutta se johtuu aivan luonnollisista ja välttämättömistä syistä, etupäässä sellaisista, joita kaupungin rakennusjärjestyksessä ehdottomasti vaaditaan. Sellainen on esim. W. C., jollainen kuuluu jokaiseen uudenaikaiseen huoneistoon. Sitä vaatii Helsingin kaupungin terveydenhoito ja käytännöllinen välttämättömyys, sillä eiväthän 6—7 kerroksisten talojen pihat ole niin suuria, että sinne voitaisiin jokaiselle perheelle makki-laitoksia rakentaa, kuten maalla tehdään. Samaten on vesijohdonkin laita. Sitäkin vaatii rakennusjärjestys samaten kuin käytännöllinen välttämättömyys. Sillä pienten huoneistojen perheillä ei ole palvelijaa, vaan niissä täytyy perheenemännän yksin hoitaa koko taloutensa ja, jos suinkin mahdollista, vielä ansaita lisäksi. Ei hän siis

mitenkään kerkiäisi juosta vesiämpärin kanssa 6:nnesta kerroksesta pihalla ehkä olevasta kaivosta vettä hake-
massa, kuten maalla tehdään. J. n. e. Mutta toiselta puo-
len on myös muistettava, että Helsingin kivimuurien pikku-
huoneissa asujilta suuressa määrässä puuttuu aurinkoa,
raitista ilmaa ja lapsille leikkikenttiä, jotka maalla ovat
kaikkien saatavissa olevia ihania ja suuriarvoisia »muka-
vuuksia».

Edellisen lisäksi uskallan väittää, että Helsingissä ovat
virkamiehetkin ovat tuottajia yhtä hyvin kuin maatalous-
tuottajat ja teollisuustuottajat. Ajatelkaamme esim. —
ottaakseni vain maanviljelijöitä lähellä olevia esimerkkejä
— maataloushallituksen virkamiehiä, maataloustiede-
kunnan professoreja, maanmittaushallituksen virkamie-
hiä, osuustoiminnallisten keskusliikkeitten virkamiehiä, —
eivätkö nämä palvele tuotantoa? Ja eivätkö kirjailijatkin
ole tuottajia? Ajatelkaamme esim. kirjan kirjoittajaa tai
Pellervo-lehden toimittajaa. Puhutaan kirjateollisuudesta,
kirjojen tuotannosta ja tietysti hyväksytään, kun hanki-
taan ulkomailta suurenmoisia latomo- ja painatuskoneita
ja niille rakennetaan suojat, vieläpä ehkä hyväksytään
sekin että kirjapainotyöväelle hankitaan asumuksia, koska
niitä sanotaan tuottajiksi. Mutta kirjailija, hän on kaik-
kien mielestä vain kuluttaja, vaikka hän tosiasiallisesti on
kirjatuotannon päämoottori: ilman kirjailijaa ei tarvittaisi
kirjapainoa eikä latojia eikä sitoja. Kirjailija on siis yhtä
hyvin tuottaja kuin kuka toinen tahansa.

On siis lakattava puhumasta siitä, että vaatimattomien
tarpeellisten asuinrakennusten hankkiminen ihmisille maan
pääkaupungissa olisi vähemmän hyödyllinen pääomansijoitus
kuin joku muu, jota sanotaan tuotannolliseksi sijoitukseksi.

Moitittavia kohtia tässä Helsingin viimeaikaisessa suuressa asuinrakennustuotannossa ovat seuraavat: ensiksikin että viime vuonna rakennuskustannukset nousivat kohtuuttomiksi siitä syystä, että tällekin alalle on tullut epäterve keinotteluhenki, joka kiihoitti rakennustoiminnan käymään liian nopeassa tahdissa, niin että maamme tuontia rasitettiin m. m. ostamalla suuret määrät tiiliä kaukaa ulkomailta ja toiseksi, että on vedetty pois pääomia maaseudulta, jossa niitä olisi tarvittu, tänne Helsingin rakennuksiin. Esim. Säästöpankkien Keskuspankin sanotaan sijoittaneen helsinkiläisiin rakennusyhtiöihin suuren määrän yli 100 miljoonaa markkaa, ja samaten ovat eräät muutkin Helsingissä toimivat pankit tehneet. Vieläpä ovat yksityiset maaseudun säästöpankit lainanneet varojaan suoraan Helsingin rakennuttajille. Tämä moite kohdistuu etupäässä siihen, ettei ole hankittu näihin rakennuksiin enemmän ulkomaalaista lainapääomaa, joka yleensä on halvempikorkoista kuin omassa maassamme kertyvä pääoma. Vain siten olisi voitu välttää pääomasäästöjen vetämistä maaseudulta tänne Helsinkiin. Sillä pääoma virtaa, toivomuksistamme ja pyrkimyksistämme riippumatta, tietä tai toista sinne, missä riittävän vakuuden ohella kulloinkin tarjotaan suurin korko. Ja kun rakennustoiminnan tuotteista, ihmisasumuksista, sodan seisahdustilan jälkeen oli suuri puute, maksettiin niiden aikaansaamiseen tarvittavasta pääomasta korkeampi korko kuin milt'ei mihin muuhun tarkoitukseen tahansa tarvittavasta pääomasta, josta oli tarjolla yhtä hyvä vakuus.

Meidän on siis totuttava siihen käsitykseen, että pääomien sijoittaminen tarpeellisiin ja vaatimattomiin asuinrakennuksiin Helsingissä on vain *yksi tärkeä ja hyödyllinen haara siitä nuoren, toimintahaluisen kansamme luovasta*

työstä, jota me näemme niin monella eri alalla. Tämä nuoren kansamme luova työ kysyy välttämättömästi ja täydellä oikeudella uusia ja yhä uusia pääomia.

Katsotaanpa sitten muita pääomasijoituksia, jotka tämä työ on vaatinut. Esimerkiksi

b) Valtion sijoituksia vuosina 1919—1928.

Tilastollisesta taulusta I tässä alempana näemme, että valtio on sijoittanut viime vuosikymmenenä rautateihin 1,700 milj. markkaa. Kuka tahtoo moittia sitä, että me vedämme laajat maakunnat yhteyteen muitten maanosien kanssa rautatieverkkomme kautta ja että me erämaissa ja rajamailla avaamme uusia mahdollisuuksia paperi- ja selluloosatehtaille, uudisviljelyksille ja uudisasutukselle?

I. Valtion sijoitukset vv. 1919—1928.¹⁾

	<i>Milj. Mk.</i>
1. Rautateihin	1,700
2. Maanteihin, siltoihin ja kanavarakennuksiin	745
3. Imatran voimalaitokseen	355
4. Teollisuuslaitoksiin ja kaivokseen	n. 600
	Yhteensä 3,400

Toiseksi valtio on sijoittanut näinä vuosina 745 miljoonaa markkaa *maanteihin, siltoihin ja kanavarakennuksiin*. Kuka uskaltaa tätä moittia? Voiko sitä moittia, että valtio rakentaa uusia maanteitä kaukasiin syrjäseutuihin ja vetää kansamme yhteyteen seutuja, joissa on elänyt ihmisiä eristettyinä, ulkopuolella kaiken kulttuurin, läpi vuosi-

¹⁾ Tiedot tähän taulukkoon on otettu valtion tilinpäätöksistä.

satojen? Ja kuka uskaltaa moittia sitä, että valtio, otettuaan maanteitten kunnossapidon haltuunsa, nyt tarmolla toimii saattaakseen nämä maantiet sellaiseen kuntoon, että voidaan saada hyvä autoliikenne ulottumaan yhä pitemmälle ja pitemmälle rajaseuduillemme ja sydänmaillemme?

Kolmanneksi me näemme 355 miljoonaa markkaa sijoitettuna *Imatran voimalaitokseen*. Onko ketään, joka tahoo moittia valtiota tästä sijoituksesta? Eikö meidän päinvastoin pidä iloita siitä, että olemme tämänkin voimaponnistuksen kestäneet ja että nyt saadaan sähkövoimaa koko Etelä- ja Länsi-Suomeen? Eikö meidän pidä toivoa, että valtio maan muihinkin osiin ryhtyy rakentamaan tällaisia voimalaitoksia, missä yksityiset eivät sitä jaksa tehdä?

Kaikki nämä sijoitukset ovat ehdottomasti hyödyllisiä, vaikka ne eivät voikaan muuta kuin välillisesti tai pitkien aikojen kuluttua tuottaa pääomia takaisin.

Vihdoin on sijoitettu valtion puolesta *teollisuuslaitoksiin ja kaivokseen* 600 miljoonaa markkaa. Näistä sijoituksista ollaan eri mieltä, mutta minä ainakaan en vielä olisi valmis lausumaan ehdottomasti hylkäävää tuomiota näistäkään sijoituksista. On mahdollista, että ne voivat tuottaa valtiolle vielä suuriakin tuloja.

c) *Maanviljelijäin pääomansijoitukset vuosina 1918—1928.*

Mutta nyt tulen pääasiaan. Ne, jotka viime aikoina ovat matkustaneet maalaiskunnissamme, ovat huomanneet, miten ne jo ulkonaisestikin ovat tavattomasti muuttuneet viimeisten vuosikymmenien aikana. Sinne on rakennettu suuret määrät kansakouluja ja kunnalliskoteja, siellä on

aina vähän matkan päässä osuusmeijereitä ja osuuskauppoja, siellä näkee paljon uusia yksityisiä rakennuksia, ja ne maalattuja, jota ne yleensä eivät ennen olleet, siellä loistaa sähkövalo, siellä on ilma täynnä puhelinlankoja, siellä kulkevat suuret linja-autot ja kuorma-autot ja niiden välistä kiitävät yksityisautot tiheämmässä kuin monessa muussa Europan maassa. Täten on tavattoman lyhyessä ajassa saatu aikaan sellainen valtaava maaseutumme uudistus, jonka vertaista tässä maassa koskaan ennen ei ole tapahtunut ja — uskallan väittää sen — jonka vertaista tuskin näkee missään muussa maassa. Mutta oletteko koskaan tulleet ajatelleeksi, mitä pääomasijoituksia kaikki tämä on vaatinut? Tahdon tässä koettaa jonkun verran valaista sitä parilla tilastollisella taulukolla. Ne tiedot, jotka niihin sisältyvät, eivät voi olla tarkkoja, vaan ovat ne vain summittaisia arviomääriä, mutta siitä huolimatta käsitykseni mukaan sangen valaisevia.

II. Maanviljelijäin yksityisiä sijoituksia vv. 1918—1928.¹⁾

1. Rakennuksiin:	<i>Miljoonaa Mk.</i>	
a) Itsenäistyneet torpat	650	
b) Uusia mäkitupia	250	
c) Suuremmat tilat	700	1,600
	<hr/>	<hr/>
	Siirto	1,600

¹⁾ Tähän, samoin kuin siv. 31 olevaan III taulukkoon ovat kaikki tähdellä (*) varustetut tiedot saatu Hankkijalta, joka on ne saanut siten, että se on ensiksi laskenut yhteen, mitä se itse on kymmenen vuoden kuluessa myynyt koneistoja, koneita ja muita laitteita ja sen perusteella arvioinnut, mitä muut liikkeet ovat samoja tavaroita myyneet. Tiedon itsenäistyneitten torpparien uutisrakennuksista olen arvioinnut Keskuslainarahaston konsulenttien ja Pienviljelijäin Keskusliiton neuvojien kyselyni johdosta antamien tietojen perusteella; uusien mäkitupa-alueitten määrän on Maanmittaushallitus arvioinnut 25,000:ksi ja sen olen kerrannut 10,000:lla, minkä olen arvioinnut keskimääräiseksi uuden mäkituvan hinnaksi,

	Siirto	1,600
2.	Uutispeltojen raivauksiin, 200,000 ha à 4,000 mk ha.....	800
3.	Lypsylehmien lisäämiseen 200,000 lehmää à 1,500 mk	300
4.	Maatalouskoneisiin*	720
5.	Autoihin	550
6.	Radiolaitteisiin*.....	30
	<hr/> Yhteensä	<hr/> 4,000

Siv. 24 olevasta II:sta taulusta näemme ne sijoitukset, joita maanviljelijät ovat *yksityisinä maanviljelijöinä* tehneet eri tarkoituksiin. Ensiksikin rakennukset. Niihin ovat *itsenäistyneet torpparit* sijoittaneet 650 miljoonaa markkaa. Tämä tuntuu hyvin suurelta, mutta kun ajattelemme, että näitä itsenäistyneitä torppareita on ainakin 50,000 ja että heillä torppareina ollessa rakennukset yleensä eivät olleet ihmisarvoisia, niin se tosiasiallisesti ei sitä ole. Kyselyni johdosta oli Keskuslainarahaston Lounais-Suomen piirikonsulentti toimittanut 3:n osuuskassan alueelta yksityiskohtaisen tarkkoja laskuja, niin että kassojen alueella asuvan kunkin itsenäistyneen torpparin tila on lueteltu ja sen kohdalla mainittu mitä uutisrakennuksia oli tehty

siihen luettuna myös omistajan oman työn arvo; suurempien talojen uutisrakennukset olen eräitten maalaisoloja tuntevien kanssa neuvotellen umpimähkäisesti arvioinnut, koska siinä en voinut nojautua mihinkään tietoihin. Tiedot uutisraivausten alasta ja lehmämäärän lisäyksestä ovat virallisesta tilastosta. Tiedon autoihin sijoitetusta pääomista olen saanut kertomalla maaseudulla v. 1928 olleitten autojen summan 30,000:lla.

Osuuskauppojen sijoitusten summan on S. O. K. hyväntahtoisesti hankkinut erityisen kyselyn kautta. Tiedot kuntien sijoituksista on saatu osittain Suomen Tilastollisesta Vuosikirjasta sekä viimeisiin vuosiin nähden arvioimalla.

»Muihin rakennuksiin» merkitsemäni summa on jokseenkin umpimähkäinen arvio, luultavasti liian pieni.

ja minkä arvoisia ne ovat. Tutkimuksista näkee, että erään kassan alueella 87.5 % pientilallisista oli suorittanut uutisrakennuksia yhteensä yli 2:n milj. markan arvosta, keskim. kutakin tilaa kohti 36,482 markkaa; erään toisen kassan alueella oli 90.3 % pientilallisista tehnyt uutisrakennuksia yli 3.7:n milj. markan arvosta, keskim. 33,462 markasta. Kolmannen kassan alue käsittää koko Metsämaan pienen kunnan; siinä oli 96.4 % pientilallisista uutisrakentanut yhteensä 2,715,000 markan arvosta, keskim. 25,614 tilaa kohti. Tästä kunnasta saatiin myöskin tietää, että asuinrakennuksiin oli mennyt 1,302,000 mk, karjasuojiiin 935,000 ja muihin rakennuksiin 478,000 markkaa. *Uusiin mäkitupiin* on sijoitettu 250 miljoonaa markkaa.

Edelleen on taulukossa 700 miljoonaa markkaa, jotka on ilman minkäänlaisia laskelmia arveltu *suurempien tilojen* sijoittaneen uutisrakennuksiinsa viime 10:n vuoden aikana. Niin kuin ymmärtämättömät maalaiset ovat olleet kärkeäitä moittimaan helsinkiläisten viimeaikaisia uutisrakennuksia, samaten arvaan, että yhtä ymmärtämättömät helsinkiläiset nyt ovat vuorostaan valmiit moittimaan maalaisten uutisrakennusintoa viimeisten 10:n vuoden aikana. Mutta tämä moite — jos sellainen tehdään — on pääasiassa yhtä epäoikeutettu kuin edellinenkin. Sillä jokaisen, joka tunsu torppariemme rakennukset ennen sotaa, täytyy päinvastoin iloita siitä, että he ovat lyhyessä ajassa jaksaneet hankkia itselleen ja karjalleen kunnolliset suojat. Sitä voitaneekin epäillä, voivatkohan yleensä pienellä peltoalalla varustetut pientilat kantaa niitä kustannuksia, joita osaksi ehkä liian kalliiksi tulleet rakennukset ovat vaatineet. Samaten jokainen isänmaanystävä, joka tunsu ennen sotaa maalaistyöväkemme kurjat asunto-olot, iloitsee siitä, että tässä ajassa on voitu saada pystyyn

25,000 uutta mäkitupaa. Mutta se summa, jossa voi olla osaksi tarpeetonta tuhlausta, on se, joka osoittaa suurempien tilallisten uutisrakennusten arvon, sillä tunnettuahan on, että meidän varakkaammat tilallisemme, jotka saavat suuria tuloja metsistään, ovat taipuvaisia rakentamaan itselleen tarpeettoman suuria asuntoja. Näitä voisi usein huoneitten lukuun ja niiden kuutioalaan nähden sanoa »yllellisyysasunnoiksi» niiden rinnalla, joihin meidän virkamiehemme Helsingissä nyt sodan jälkeen ovat olleet pakotetut tyytymään. Mutta kun tunnettua on, että nämä suuremmat tilalliset yleensä ovat viime vuosina rakentaneet etupäässä työväen, karja- ja rehusuojia, eivätkä niin paljon asuinhuoneita itselleen, niin en luulisi kovinkaan suuren osan puheenaolevasta summasta olevan moittimisen arvoista tuhlausta.

Edelleen on näinä 10 vuotena raivattu uudispeltoja 200,000 hehtaaria; jos ha:n hinnaksi pannaan 4,000 markkaa, mikä ei liene liikaa, niin saadaan siitä 800 miljoonaa markkaa. Vielä on lisätty *lypsylehmien* määrää 200,000 lehmällä ja jos pannaan keskiarvoksi lehmää kohti vain 1,500 markkaa, niin saadaan siitäkin 300 miljoonaa markkaa.¹⁾ Edelleen ovat maanviljelijät omalla tilallaan tarvittaviin *maatalouskoneisiin* sijoittaneet 720 miljoonaa markkaa. Tämä on tosin hyvin suuri menoerä, mutta sitä ovat vaatineet korkeat työpalkat ja työväen puute.

Nämä kolme viimeksimainittua sijoituserää ovat kaikki

¹⁾ Mitä maanviljelijämme ovat uhranneet karjansa jalostukseen ei ole voitu arvioida, mutta tiedetään, että se on ollut kallista lystiä, m. m. niille, jotka ovat yrittäneet ostaa karjanjalostuskeskuksista kalliilla hinnalla nuorta karjaa ja siinä epäonnistuneet, kuten tämän kirjoittajakin. — Sivumennen en voi tässä olla ihmettelemättä sitä härkäpäisyttä, joka estää eri maatiaisrotujen yhteensulattamista, sillä niiden aivan aiheeton erilläänpitäminen nyt jo ilmeisesti jarruttaa karjakantamme parantamista.

sellaisia, jotka jokaisen asianymmärtävän täytyy ilman muuta tunnustaa hyödylliseksi ja maan tuotantoa lisääväksi.

Seuraava erä taulukossa osoittaa niiden pääomien määrää, mitkä maalaisväestömme on sijoittanut *autoihin*. Tämäkin sijoitus on tietysti suureksi osaksi täysin hyväksyttävä. Sillä harvassa maassa lienee autoliikenne niin hyödyllinen kuin meillä, missä rautateitä on perin harvassa, ja mihin rautateitä ei pitkiin aikoihin voida tiheään ajatellakaan. Mutta sen vuoksi onkin meillä nyt jo maaseudulla autoja melkoista tiheämmässä kuin monessa vanhemmassa sivistysmaassa. Eräs suomalainen, joka oli kulkenut autolla läpi monen Keski-Euroopan valtakunnan ja heti sen jälkeen tuli Helsingistä Lopelle, kertoi, että häntä vastaan ei ollut missään muualla tullut 70:n km matkalla niin monta autoa kuin tällä välillä. — Meillä oli rekisteröitynä viime vuoden päättyessä autoja kaikkiaan 33,157, josta summasta oli linja-autoja noin 1,500, kuorma-autoja yli 8,700 ja henkilöautoja lähes 23,000. Koko automäärästä oli 6,759 Helsingissä, 8,280 muissa kaupungeissa ja 18,118 maalaiskunnissa. Viimeksimainitun summan olen kerannut 30,000, mikä varmasti on hyvin kohtuullinen määrä autojen keskihinnaksi, kun ottaa huomioon että autoista melkoinen määrä on linja- ja kuorma-autoja. Täten olen saanut pyöristetyksi arvi summaksi 550 milj. markkaa, minkä maalaisväestö on sijoittanut autoihin. Tämä on epäilemättä huolestuttavan suuri summa, sillä vakaumukseni mukaan maalaiset ovat tässä kohden paljon tuhlanneet. Mikäli minä tunnen oloja Tanskassa ja Ruotsissa, eivät siellä maanviljelijät lähimainkaan tuhlaa niin paljon varoja turhiin ja liian kalliisiin autoihin kuin meillä. Lisäksi meillä harjoitetaan niin sanoakseni autohurjistelua, ei niin paljon siinä merkityksessä, että vahingoitetaan hur-

jalla ajolla ihmisiä, sillä sitä näytään tehtävän muuallakin, vaikka nähtävästi meillä enemmän kuin muualla, mutta etupäässä siinä merkityksessä, että hoidetaan autoja huolimattomasti ja että niillä ajetaan niin hurjasti, että ne alituisesti menevät rikki, jotenka on ostettava uusia ja yhä uusia ja tavallisesti aina entistä komeampia autoja¹.)

Olen lehdistä nähnyt että kaikesta tästä on syytetty yksinomaan meidän teittemme huonoutta, mutta se väite ei pidä paikkaansa. Myönnän kyllä, että teittemme nykyisessä huonossa kunnossa myös on syytä, mutta pääsyy arvelen kuitenkin olevan turhassa ylpeydessä, hurjassa ajossa ja autojen, samoin kuin muittenkin koneitten, huonossa hoidossa.

Vihdoin on maaseudulle hankittu *radiolaitteita* 30 milj. markan edestä. Sitä ei voida moittia. Päinvastoin. Meidän on iloittava siitä, että meidän maalaisväestömme täten pääsee kulttuuriyhteyteen muun maailman kanssa,

¹) Tästä olen tilaisuudessa kertomaan omia havaintojani *Ruotsista*. Oleskelin ennen joulua viikon ajan vieraana erään suurtilallisen luona, joka oli perinyt meidän rahassamme melko suuren omaisuuden. Hän ajoi edelleen siinä pienenpuoleisessa puoliavonaisessa autossa, jonka hän 5 v. sitten oli ostanut ja joka vielä oli niin hyvässä kunnossa, että se näytti aivan uudelta. Kun ihmettelin sitä, että hän varakkaana miehenä ei ollut hankkinut kupé-autoa, vaikka hän tavallisissa oloissa voi ajaa autolla melkein läpi vuoden, niin hän vastasi, että kupé-autot hänen mielestään ovat liian kalliita. (Tämä ei suinkaan merkitse sitä, että hän olisi saituri, sillä hän lahjoittaa usein yleishyödyllisiin tarkoituksiin; niinpä hän juuri sielläoloaikananikin kylän kansakoulun lopettajaisissa, kuten edellisinkin vuosina, lahjoitti parasta lajia olevat kengät kaikille köyhille kansakoululapsille, yhteensä 5,500 markan arvosta.)

Edelleen hän kertoi, että sen maakunnan maanviljelijät, joita-kuita suurimpia lukuunottamatta, eivät yleensä omista autoja, mutta että he kuitenkin ajavat maanteillä yleensä autoilla, joko linja- tai vuokra-autoja käyttäen, joita viimeksimainittuja on joka kylässä. Sieltä lähtiessäni asemalle otin sen kylän vuokra-auton, koska se oli kupé-auto. Sen omistaja kertoi ensin ajaneensa 3 vuotta pienellä avonaisella, mutta äskettäin vaihtaneensa sen uuteen kupé-autoon;

saapi taidenautintoa ja saapi kuulla elähyttäviä esitelmiä. Se on omansa kehittämään meidän maalaisväestöämme maataloustuotannossaankin entistä toimeliaammaksi, samalla kun se tekee heille maalaiselämän viihtyisäksi.

Seuraavasta taulukosta III (siv. 31) nähdään, mitä maanviljelijät ovat tehneet *yhtymäsijoituksia viimeisten 10 vuoden aikana*. Me näemme, että *osuusmeijereihin* on sijoitettu 400 milj. markkaa, että *kotitarvesahoihin, -myllyihin, turvepehkulaitoksiin ja vesijohtolaitoksiin* on yhteensä sijoitettu 400 milj. markkaa, sekä että *osuuskauppoihin* (pääkauppoihin, sivumyymälöihin, varastohuoneisiin, teollisuuslaitoksiin) on pantu 115 milj. markkaa. Kuka näitä sijoituksia tahtoisi moittia? Eivätkö ne ole kaikki erinomaisen hyödyllisiä maalaisväestömme edistymiseksi?

tässä vaihdossa oli hän saanut vanhasta, meidän rahassamme laskettuna, 20,000 markkaa; niin hyvin hän oli sitä pitänyt.

Tanskasta kirjoittaa samasta asiasta eräs sikäläinen maatalouskonsulentti vastaukseksi kyselyyni seuraavasti:

1. Pikkutilallisilla ei yleensä ole autoa, paitsi jos jollakin on joku sivutoimi, joka vaatii matkustamista ja joka siis tuottaa siitä riittävän tulon. Vasta niin suurilla tiloilla, että heillä on ainakin 40—60,000 markan vuositulot, voi olla auto, mutta ei se näilläkään ole vielä yleistä. Mutta hyvin suurella määrällä se on sellainen pieni Fordi, jota arkena käytetään kuorma-autona ja pyhäksi muutetaan henkilöautoksi.

2. Fordautot kestävät varmasti 15—20 vuotta, jos niillä ajetaan varovasti ja ne hoidetaan huolellisesti. Hän, konsulentti itse, on ajanut sellaisella 6 vuotta läpi vuodet alituisesti, ja hän vakuuttaa sen olevan vieläkin yhtä hyvässä kunnossa kuin ostettaessa.

3. Ennenkuin siellä autonajajalle annetaan ajokortti, tulee hänen ensin harjoitella toimeensa hyväksytyyn ajo-opettajan johdolla, jolla tulee olla sitä varten erityinen harjoitteluauto, joka on varustettu ylimääräisellä jarrulla, millä opettaja voi sen pysäyttää harjoittelijasta huolimatta. Jos harjoittelija on nuori mies, suorittaa hän tämän »koulun» noin 8—10 tunnissa. Tämän jälkeen seuraa koeajo, joka on suoritettava sitä varten määrätyn *asiantuntijan* edessä.

III. Maanviljelijäin yhtymäsijoituksia vv. 1918—1928.¹⁾

	<i>Miljoonaa Mk</i>
1. Osuusmeijereihin (260 uutta)*	400
2. Kotitarvesahoihin, -myllyihin, turvepehku- ja vesijohtolaitoksiin*.....	400
3. Osuuskauppoihin	115
4. Sähkölaitoksiin*.....	1,000
5. Kuntien sijoituksia:	
a) kansakouluihin	450
b) kunnalliskoteihin ja sairaaloihin	100
c) muihin rakennuksiin	50 600
6. Muita yhtymäsijoituksia	185
	Yhteensä 2,700

Neljänneksi on sijoitettu *maaseudun sähköistämiseen* 1,000 milj. markkaa. Tätä olen kuullut paljon moitittavan ja täytyy myöntää, että tässäkin on paljon rahaa mennyt hukkaan, mutta tämä on tapahtunut sen vuoksi että meillä sähköinsinöörit ja monttöörit alkuaikoina olivat tottumattomia, etten sanoisi enempää. Mutta kuka tästäkään tahtois moittia meidän maalaisiamme? Tiedän kuntia, joissa kilowattitunti vielä on maksanut 7, 8 ja 9:kin markkaa,

¹⁾ Tähän tilastoon ei ole otettu niitä sijoituksia, joita suuret osuustoiminnalliset keskusliikkeet ovat samaan aikaan (1918—1928) tehneet, koska maanviljelijät näistä vastaavat vain välillisesti ja nimellisesti.

Ne olivat (pää- ja sivukonttorien liiketaloihin, tehtaisiin, varastomakasiineihin ja henkilökunnan asuntoihin) yhteensä:

S. O. K:ssa	55.4 milj. markkaa
Hankkijassa	13.1 » »
Valiossa	60.5 » »

Yhteensä 129.0 milj. markkaa.

On muistettava, että tässä ei ole niitä sijoituksia, jotka samat liikkeet ovat tehneet vuosina 1905—1917.

kun me Helsingissä maksamme ainoastaan 2 mk 40 p. Mutta tästä huolimatta rohkenen olla sitä mieltä, että on vaan eduksi maaseudulle, että me olemme saaneet sen sähköistetyksi ja että olisi toivottavaa, että niin pian kuin mahdollista yhä laajemmat ja laajemmat osat isänmaastamme tulisivat sähköllä valaistuuksi. Onhan kokemus jo vakuuttavasti osoittanut, että lehmä, joka saa talven aikana sähkövaloa navettaan, lypsää paljon enemmän kuin se, joka seisoo pimeässä navetassa. Ja samaten on kokemus osoittanut, että on erinomaisen kannattavaa antaa kanalassakin riittävä sähkövalaistus talvikuukausina¹⁾. Niinikään on tunnettua, että täällä pohjoismaissa puutarhurit pitävät kannattavana käyttää sähkövalaistusta kasvihuoneissaan, pitentäen siten kasvikautta 8—9 kuukautiseksi. Tämän perusteella eräs ruotsinmaalainen asiantuntija jo ennustaa, että melkoinen osa Ruotsin vihannesviljelyksestä sijoitetaan Pohjois-Ruotsin suurten vesiputousten läheisyyteen, niin pian kuin niihin on rakennettu sähkövoimalaitoksia, joista saadaan halvalla sekä lämpöä että valoa kasvihuoneisiin. Eikö sitten tällainen sähkövalaistus olisi omansa lisäämään ihmisten, maataviljelevän väestönkin työtarmoa, työhalua ja varsinkin rohkeutta, jota vii-

¹⁾ Tunnettu jalostuskanajan omistaja *E. Tiitola* kirjoittaa minulle tästä:

»Käytettävänäni ei ole tieteellisesti päteviä tietoja sähkövalon käytön hyödyistä kanoille maassamme. Sen sijaan on käytäntö pätevästi osoittanut sähkövalon kannattavuuden ja edullisuuden.

Niinpä minun kanalassani käytän säännöllisesti sähkövaloa kanojen työpäivän pidentämiseen 12—14 tunniksi. Aamulla sytytetään valo klo 6, sammutetaan päivän kirkastuttua 8—9 ajoissa ja taas iltapäivällä sytytetään 3—5 välillä ja sammutetaan klo 7.30. Valon voima on 80 wattia 100 kanaa kohti, siis yksi 32 »kynttilän» lamppu 50 kanan osastossa. Kulutus vuotta ja kanaa kohti näyttää tekevän 0.6—1.0 kilowattia eli rahassa 2: — — 5: — mk, siis korkeintaan neljän talvimunan hinnan. Kun kanalassani nykyisin tuotantokanat (300 kpl.), ilman rasitusta munivat 170—200 munaa päi-

meksimainittua se niin suuressa määrässä kaipaa? Sen nahjusmaisuuuden, sen hitauden, sen arkailun, jota me niin usein näemme maalaisissa, poistamiseen pitää saada myös sähkövalo osaltaan vaikuttamaan.

Edelleen on luettava maanviljelijäin yhtymäsijoituksiin ne, joita *maalaiskunnat* ovat tehneet. Tässä suhteessa näemme, että maalaiskunnat ovat *kansakouluihin* viime 10 vuotena sijoittaneet 450 milj. markkaa. Tämä on ollut kunnille hyvin raskasta ja kyseenalaista on, eikö olisi lainsäädännön pitänyt sallia tämän tapahtua vähän pitemmän ajan kuluessa; mutta se, mikä on tehty, se on tehty. Näistä kuntien rakennuksista voidaan kysyä, eiköhän niissä vähempi komeus olisi riittänyt. Mutta onhan toiselta puolen luonnollista, että kun kansakouluja on saatu kuntien takalistoihinkin, niin kansamme valistus siitä lähtee entistä suuremmalla voimalla kasvamaan. *Kunnalliskoteihin* ja *sairaaloihin* on sijoitettu 100 milj. markkaa. Edelleen on muita yhtymäsijoituksia ainakin 185 milj. mk, niin että nämä maanviljelijäin yhtymäsijoitukset tekevät yhteensä 2,700 milj. markkaa. Kun maanviljelijäin yksityisijoitukset tekivät 4,000 milj. mk, niin saadaan täten sijoituksiksi, joista maanviljelijäin on vastattava ja maksettava korkoja ja lyhennyksiä, yhteensä 6,700 milj. mk.

vässä ja ilman keinotekoista valoa tuskin saisin 50 munaa samasta määrästä näin keskitalvella. niin ilmenee tästä että *lisävalo talvella on yksi kannattavan kananhoidon perusedellytyksiä.*

Amerikkalaisia koelostuksia on minulla usulta koeasemilta. Esimerkkinä mainitsen, että Cornellin Yliopiston koekanalassa tehty koe 100:n kanan ryhmällä, osoittaa 3,045 munaa korkeampaa tuotantoa vuodessa »sähköryhmällä». Kun munat ovat pääasiassa tuotettua sinä aikana kun munat ovat huippuhinnoissa, tekee lisätulo rahassa 172 doll. eli n. 6,800:— mk, siis kanaa kohti 68:— mk vuodessa. Luulisin että Suomessa saataisiin ainakin yhtä edullinen tulos samanlaatuaisella kokeella.»

Näin valtavat ovat siis ne pääomat, jotka Suomen maalaisväestö on viimeisten 10:n vuoden kuluessa sijoittanut. Ja voimmeko me sanottavasti näitä sijoituksia moittia? Lukuunottamatta paria kohtaa *on meillä päivittäin ollut syytä ilolla ja ylpeydellä todeta, että maalaisväestöllemme on todella ollut tarmoa ja kykyä ja rohkeutta näin lyhyessä ajassa laskea kokonaan uudet perustukset ei ainoastaan taloudelliselle, mutta myöskin henkiselle edistymiselleen. Maalaisväestömme on tämän suurponnistuksensa kautta tehnyt sellaisen isänmaallisen suurtyön, josta se ansaitsee koko kansan kunnioitusta ja kiitollisuutta, eikä suinkaan sellaista huomaamattomuutta ja yliolkain katsomista, vielä vähemmän sellaisia ankaria ja katkeria moitteita, joita sen osalle viime aikain julkisessa keskustelussa on tullut.*

II.

Ehdotuksia maatalouspulamme lieventämiseksi.

1. Valtion tehtäviä.

Olemme edellisessä tutustuneet niihin pääasiallisiin syihin, jotka ovat nykyisen maatalouspulamme aiheuttaneet. Me näimme, että viimevuotinen kato oli paljokaan ankarampi kuin mitä yleensä oli luultu ja että tämä kato on ollut yhtenä, joskin tilapäisenä syynä pulaan. Mutta tämän lisäksi olemme tutustuneet siihen suuremmoiseseen uudistustyöhön, minkä nykypolven maalaisväestö on suorittanut maaseudullamme, hankkien suuriarvoisia edistymismahdollisuuksia maataloudellemme, sekä niihin suuriin pääomasijoituksiin, joita tämä uudistustyö on viime vuosikymmenen aikana maataviljelevältä väestöltämme vaatinut, sijoituksiin, jotka melkoiselta osalta on tehty kallis-korkoisista ja lyhytaikaisista lainavaroista. Nämä sijoitukset ovat osaltaan tehneet ymmärrettäväksi sen vaikean tilanteen, jossa maataloutemme on jo vuosikausia ollut ja joka viime syksynä kiristyi todelliseksi pulaksi.

Edellisessä oli jo puhe siitä, että valtiomahdit useissa maissa ovat ryhtyneet toimenpiteisiin sikäläisen maatalouspulalan helpottamiseksi. Näissä maissa ei siis sellaista katsota yhden kansanluokan etujen ajamiseksi, vaan toimenpiteeksi, jota koko kansan etu tätä nykyä vaatii.

Mielestäni meilläkin maan ja koko kansan etu nyt vaatii, että valtiomahtimme vakavasti ryhtyvät sitä elinkeinoa pulasta auttamaan, joka tosin ei vielä viennillemme sanottavia merkitse, mutta joka kuitenkin elättää $\frac{2}{3}$ kansastamme. Maalaisväestöllämme on täysi syy odottaa tavalista tuntuvampia otteita valtion puolelta maatalouden kohottamiseksi.

Tahdon tässä lyhyesti mainita muutamia tärkeimpiä sellaisia.

a) *Ulkomaalaisten lainain oton avustaminen.*

Maatalouspulamme on tätä nykyä ennen kaikkea rahapula. On sängen valitettavaa, että emme ole kyenneet ajoissa hankkimaan maalaisväestöllemme riittävästi huokeakorkoisempia lainapääomia ulkomailta, sillä, kuten sanottu, melkoinen osa noista maanviljelijäin sijoituksista on tehty lyhytaikaisilla lainoilla, joita on saatu säästöpankeilta ja yksityispankeilta. Näistä lainoista on nyt maksettava kalliita korkoja ja suuria lyhennyksiä. Kun sijoitukset suurelta osalta ovat sellaisia, että ne koituvat hyödyksi tulevillekin sukupolville, niin pitäisi ne saada muutetuiksi pitkäaikaisiksi kuoletuslainoiksi mahdollisimman huokealla korolla. Se voi tapahtua ainoastaan ottamalla suurempia ulkomaalaisia lainoja. Näistä lainoista olisi sitä paitsi se yleisisänmaallinen hyöty, että niiden hankkiminen on ainoa keino saada tässä maassa *korkokanta yleensä alenemaan*, mikä talouselämällemme olisi niin tuiki tarpeellinen.

Kun eräässä esitelmässä 3 vuotta sitten puhuin silloisesta korkokannastamme, olin tilaisuudessa vertaamaan, millainen oli korkokanta silloin muissa Euroopan maissa. Vaikka korko meillä silloinkin oli korkea — virallinen dis-

konttohan oli $7 \frac{1}{2}$ —, niin voin silloin lohduttaa suomalaisia sillä, että se oli yhtä korkea ja paljon korkeampikin monessa muussa maassa. Se oli esim. 12 % Varsovassa, 9 % Itävallassa ja Saksassa j. n. e. Mutta nyt on Varsovan 12 % laskenut 8:aan, Itävallan 9 % $6 \frac{1}{2}$ %:een, Saksan 9 % $6 \frac{1}{2}$ %:een, Tshekkoslovakian 7 % 5:een, Rooman 7 % $5 \frac{1}{2}$ %:een. Siis näinä 3 vuotena on useissa muissa maissa voitu päästä entistä paljon huokeampaan korkoon, mutta meillä ei. Meidän virallinen diskontto on nyt 7, mutta yksityispankeille ja säästöpankeille saavat maanviljelijät vielä maksaa paljoo korkeampia korkoja. Esim. vielä viime vuonna eräs osuusmeijeri maalaiskunnassa, jossa on säästöpankki, sai maksaa 13 % omalle säästöpankilleen suuresta lainastaan. Vasta sitten kun meijerin hallitukseen tuli eräs osuuskassamies ja hän lupasi hankkia 8 %:lla osuuskassasta lainan, säästöpankkikin alensi korkonsa.

Samaten eräs maalaiskunta oli oman kuntansa säästöpankille saanut maksaa vielä viime vuonna 13 %, kunnes se sai Keskuslainarahastolta lainan 8:lla %:lla. Ja viestit maaseudulta tietävät kertoa, että paraikaa (talvella 1929) maanviljelijäin tulee pankeille maksaa korkoa aina 12 %:tiin saakka, milloin rahoja ollenkaan saavat.

Kuten osuuskassaväki tietää, on Keskuslainarahasto saanut verrattain huokeakorkoisia lyhytaikaisia lainoja ulkomailta viime vuosina, mutta nämä lyhytaikaiset lainat oli pakko niin pian kuin mahdollista saada muutetuiksi pitkäaikaiseksi kuoletuslainaksi. Näissä aikeissa on Keskuslainarahasto ollut syksystä 1927 saakka. Ensin oli aikomus ottaa laina keväällä 1928, sitten oli aikomus ottaa se saman vuoden syksynä, mutta kesällä päätettiin lykätä se vielä tämän vuoden alkuun, — kaikki siinä toivossa, että saisimme lainan yhä paremmilla ehdoilla. Tässä toivossa

kuitenkin on petytty. Nyt me saamme maksaa siitä jonkun verran korkeamman koron, kuin mitä syksyllä olisi tarvinnut maksaa.

Tästä virheestä syytettäköön minua yksin, eikä ketään muita.

Se johtui seuraavasta.

Ei kukaan tässä maassa voinut edes vielä viime kesänä aavistaa, että meille viime syksynä äkkiä tulisi niin ankara pääomapula kuin se tuli. Ja mitä korkokantaan tulee, olin parhaimmilta asiantuntijoilta saanut sen käsityksen, että se ulkomaisilla rahamarkkinoilla jatkuvasti vielä jonkin verran alenisi. Kun, kuten edellisten vuosien toiminnastani muistettaneen, olen varoittanut maanviljelijöitä sitoutumaan miespolven kestäviin korkeakorkoisiin velkoihin, olin tässäkin lainahankkeessa samalla kannalla, toivoen siten saatavan huokeampaa pääomaa maatalouspulamme lieventämiseksi. Valitettavasti tämä toivo tällä kertaa petti.

Nyt on vihdoinkin saatu 500 milj. markan laina, mutta kun on käynyt selville, kuinka äärettömän paljon maanviljelijät ovat sijoittaneet viime 10 vuoden aikana pääomia maatalouteensa ja yhtymiinsä, niin olemme tulleet vakuumetuiksi, että tämä 500 milj. markan laina on riittämätön. Meille on nyt käynyt selväksi, että meidän on ehkä vuoden perästä hankittava uusi suurempi laina. Voidaan kysyä, miksi laina taas Keskuslainarahastolle, eikö voi perustaa uusia rahalaitoksia ja saada valtion takuu niillekin? Miksei? Saataisiinhan siten uusia pankintirehtöörinpaikkoja ja hallintoneuvostoja y. m. hyvää. Onhan sanomalehdistä luettu, että tällaisissa puuhissa ollaan, ja m. m. on pidetty tarpeellisena erityisen metsäluottolaitoksen perustamista. Ne, jotka asiata pystyvät asiallisesti ja käytännöllisesti

punnitsemaan, ymmärtävät ilman muuta, että tänne ei tarvita uusia rahalaitoksia, vaan uusia pääomia. Kyllä Hypoteekkiyhdistys ja Keskuslainarahasto osuuskassoineen pystyvät välittämään maanviljelijöillemme ne pääomat, joita ulkomailta saadaan ja katsotaan voitavan ottaa. Sitä paitsi näitä kahta laitosta voidaan kehittää uusia tarpeita entistä paremmin tyydyttämään, jos se havaitaan välttämättömäksi.

Tällä uusien ulkomaalaisten lainojen ottamisella on luonnollisesti rajansa, vaaransa ja vaikeutensakin, jonka vuoksi se on aina aikanaan vakavasti harkittava puolelta jos toiseltakin. Niinpä oli minun hyvin vaikea allekirjoittaa se lainakontrahti, jolla Keskuslainarahasto äskettäin päätti ottaa ensimmäisen suuren obligatiolainansa, kun emme voineet saada sitä paremmilla ehdoilla. Ja toiseksi Suomeen voidaan luonnollisesti vain rajoitettu määrä ulkomaista pääomaa vuosittain lainata, eikä Keskuslainarahasto suinkaan ole meillä ainoa ulkomaalaisten lainain hakija, vaan niitä tarvitaan teollisuuden, rakennustöiden, valtion ja kaupunkikuntienkin rahoittamiseksi. Maanviljelijäimme ei sen vuoksi pidä luottaa siihen, että heille lähitulevaisuudessa voitaisiin rajattomasti hankkia huokeakorkoisia pääomia. Sitä paitsi meidän täytyy toivoa, että korkokanta niissä maissa, joista me lainoja odotamme, muutamien vuosien kuluttua taas alenee ja tekee lainain saannin nykyistä paremmilla ehdoilla mahdolliseksi.

Joka tapauksessa on maalaisväestöllämme oikeus odottaa, *että valtiomahdimme varustavat Keskuslainarahaston uudella takuulla uutta lainaa varten.*

b) *Muita tärkeitä toimenpiteitä maatalouden edistämiseksi.*

Mutta yksin uusien pääomien saanti ei riitä. Kuten tämän kirjasen alussa osoitin, on yhtenä syynä maataloutemme huonoon kannattavuuteen ollut se, että kun osa maanviljelijöistämme sodan jälkeen heräsi yrittämään saada taloutensa voimaperäiseksi, ei heillä aina ole ollut pätevää ohjausta kotimaisesta maataloustieteestä eikä maatalousopetuksesta. Jotta maalaiset voisivat parhaimmalla tavalla käyttää lainarahojaan tuotantonsa kohottamiseksi, täytyy meidän saada maataloustekniikkammekin tuntuvasti kohoamaan. Ja tähänkin tarvitaan useammanlaatuista valtion toimenpiteitä.

Niinpä on maatalousväestöllämme mielestäni oikeus odottaa, että valtio vihdoinkin pystyttää sen *maatalouskorkeakoulun*, joka jo kauan on ollut puheenalaisena, jotta meidän maataloustieteemme ja maatalousopetuksemme saataisiin entistä voimakkaammin palvelemaan maataloustuotannon lisäämistä.

Niinikään vaatii maataloutemme edistymisen, että *tieteellinen koetointi* saadaan järjestetyksi siten, että se nykyistä tehokkaammin ja nopeammin pystyy erinomaisen tärkeään tehtäväänsä. Se vaatii miehiä, jotka taloudellisista huolista vapautuneina voivat kokonaan antautua tähän tehtävään; hankittakoon sellaisia ulkomailta tarpeen mukaan, ellei täällä ole. Ja varustettakoon heidät, samaten kuin korkeakoulun opettajatkin, sellaisilla palkoilla, että niihin saadaan eteviä miehiä, niin ettei virat jää vuosikymmeniksi täyttämättä, tai että viranhaltijan täytyy hakea itselleen sivutehtäviä tullakseen toimeen.

Edelleen on erinomaisen tärkeätä, että valtio ryhtyy rakentamaan *typpitehdasta* meidän maataloutemme edis-

tämiseksi, tai ainakin määrävällä osalla osallistuu sel-laiseen yritykseen. Tiedämme, että viitenä viimeisenä vuotena meidän peltojemme satomäärät ovat huomatta-vasti lisääntyneet sen johdosta, että maanviljelijämme ovat vihdoinkin ruvenneet käyttämään entistä enemmän apu-lantoja. Mutta jos vertaamme meidän satomääriämme muit-ten maitten satomääriin, niin huomaamme, että me vielä-kin olemme koko lailla jäljessä; se riippuu suureksi osaksi siitä, että me emme käytä typpilantaa riittävästi. Typpi-lannan käytön lisäämisen taas on kokemus muista maista osoittanut tapahtuvan vasta sitten kun maahan saadaan oma typpiteollisuus ja sen kautta tämä verrattain kallis apulanta maanviljelijöille kohtuullisella hinnalla. Silloin vasta käy apulantojen käyttö ja siihen käytetty pääoma täysin kannattavaksi.

Yliä haluaisin mainita yhden tärkeän valtion tehtävän maataloutemme auttamiseksi. Se koskee *jokien perkausta, järvien laskua ja soitten kuivausta*. Tältä alalta meidän maasamme voitaisiin kaivaa esille mitä runsaimpia rikkauksia. Mutta maanviljelijäin halu sammuu ja yritykset menevät myttyyn siitä syystä, että meillä on aivan liian vähän ammattitaitoisia työn suunnittelijoita ja johtajia tällä alalla. Käsitykseni mukaan meidän viranomaisillamme ja politikoillamme, jotka maatalouden asiata ajavat, on tässä suhteessa laiminlyöntiä, joka ensi tilassa välttämättömästi olisi korjattava. Se ei sovi, että kun maanviljelijä pyytää kesällä 1928 ammattipätevää työnsuunnittelijaa, hän saa vastaukseksi, että jos hän jättää kirjallisen anomuksen, niin hän mahdollisesti saa sellaisen vuoden 1929 kuluessa, mutta luultavammin vasta v. 1930. Tällä lailla maamme kärsii vuosittain kymmenien ehkä satojen miljoonien va-hinkoja.

Edelleen on maatalousväestöllämme oikeus odottaa, että *määrärahat maatalousammattisivistyksen kohottamiseksi* lisätään nykyistä suuremmiksi. Varsinkin on uusi, runsaslukuinen pienviljelijäväestömme tämän tarpeessa. Ja tämä pienviljelijäväestön ammattisivistyksen kohottaminen kaipaisi tätä nykyä ennen kaikkea sellaisia 10—14—30-päivää kestäviä kurseja pienviljelijöille ja heidän vaimoilleen, joita Tanskassa jo on pari vuosikymmentä mitä parhaimmilla maataloustuotantoa kohottavilla tuloksilla järjestetty. Miksi eivät meidän puoluetaktikomme, jotka kaikki kehuvat olevansa pienviljelijäin ystäviä, kykene yhtymään edes näin selvässä ja yksinkertaisessa asiassa jotakin positiivista luomaan?

Maatalousammattisivistyksen kohottamista tarkoittavien määrärahojen korottamista yritti viime syksynä kaatunut hallitus budjetissaan, mutta tämän yrityksen tekivät tyhjäksi sosialistit ja ruotsalaiset yhteistoiminnassa kommunistien kanssa. Tähän näin rumaan tekoon sanotaan ruotsalaistemme antautuneen kostaakseen hallitukselle sen, että se oli ryhtynyt aitosuomalaisten toivomuksia toteuttamaan. Jätän lukijani harkittavaksi, onko aitosuomalaisliikkeen negatiivisella (s. o. ruotsalaista väestöä vastaan hyökkäävällä) puolella tarjottavana meille niin suuria »arvoja», että ne vastaavat niitä vahinkoja tälle maalle, joita *hurjistunut ruotsalaisten ryhmä*, liittoutessaan Moskovasta ohjattujen *kommunistien kanssa*, saa aikaan.

On ollut outoa nähdä, että entinen maatalousministeri, senaattori Kairamo U. S:ssa asettui samalle kannalle, vaikka hän itse aikanaan lisäsi maatalousbudjettiamme reippaammin kuin kukaan ennen häntä ja useimmat hänen jälkeensä. Vielä oudompaa on ollut nähdä, että niin tarkka

mies kuin hän ja vieläpä monivuotinen valtiontilintarkastaja, vertaillen Suomen maatalousmenoja v. 1929 Ruotsin vastaaviin menoihin v. 1928, teki itsensä syyppäksi karkeisiin virheisiin, saaden siten Suomen maatalousmenot paljoo suuremmiksi kuin ne todellisuudessa ovat, verrattuna vastaaviin menoihin Ruotsissa. Samaten oli outoa nähdä, että hän asiassa syntyneessä väittelyssä, ilmoittaessaan että verorahoista v. 1923 annetuista hätäapulainoista suuri osa olisi jäänyt maksamatta, antaa lukijan luulla, että osuuskassat muka eivät olisi kyenneet näitä lainoja määräaikana maksamaan. Sillä tosiasia on, kuten senaattori Kairamon täytyy tietää, että ainoastaan eräitten kuntien välityksellä annettuja lainoja lienee jäänyt osa takaisin saamatta, mutta että osuuskassojen kautta annetut lainat on määräaikoina suoritettu.

Edellisessä puheena olleella senaattori Kairamon vastenmielisyydellä maatalousmäärärahojen korottamista vastaan näkyy olevan omat syynsä. Olen kuullut hänen joku aika sitten lausuneen, että maatalousjärjestöjen puuhat maatalousammattitaidon kohottamiseksi muka ovat turhia, koska hänen mielestään maataloutemme ei ole voinut osoittaa mitään edistystä sitten vuoden 1913, mainiten esimerkkinä vientivoin määrän paikallaan pysymisen. Tämän saman ajatuksen hän on sittemmin esittänyt julkisuudessakin. Senaattori Kairamo ei ole ainoa, joka on ihmetellyt voinvientimme heikkoutta, sillä se hän on jo pitkän aikaa ollut yleisen huomion esineenä. Mutta tämä maataloutemme kehittymisen arvosteleminen voinvientimme mukaan on väärä. Arvosteltaessa maataloutemme edistymistä, ei oikea mittapuu tässäkin suh-

teessa ole voin*vienti*, vaan *lypsylehmiemme maidontuotanto*. Asiantuntijain laskelmien mukaan oli keskilypsymäärä koko maan karjasta v. 1913 noin 1,300—1,400 kiloa, ja v. 1928 noin 1,700 kiloa. Kun nämä luvut kertaa vastavina aikoina olevalla lehmäluvulla, saadaan tulokseksi, että *lypsylehmiemme vuosituotanto on lisääntynyt 640,000,000 kilolla*. Jos tämän kilomäärän kertaa maitokilon bruttokeskihinnalla, joka viime vuonna oli 1 mk 40 p, nähdään, että *lehmiemme maidontuotannon lisäyksen arvo tekee noin 900 milj. markkaa*. Edellä esitetyn mukaan tähän suurremmoiseen edistykseen olisi kulunut 15 vuotta. Tosiasiallisesti on tämä edistys kuitenkin pääasiallisesti tapahtunut vasta vuoden 1923 jälkeen, jolloin ovat maanviljelijämme ruvenneet käyttämään huomattavammin väkilotoja ja väkirehuja, juurikasveja ja painorehua, ja tänä aikana on tarkastuskarjojen keskilypsymäärä kohonnut 2,000 kilosta 2,500 kiloon. Eikö tässä ole suuremoinen edistys näin pienessä, näin harvaan asutussa ja näin köyhässä maassa? Tämän edistyksen, näiden numeroiden takana on tietysti täytynyt olla tuntuva nousu myöskin meidän peltoviljelyksessämme. Kuten edellisessä nähtiin, on peltoalaa lisätty 200,000:lla ha:lla. Tämä lisäys ei vielä olisi jaksanut vastata tällaista maidontuotannon lisäystä, vaan siihen on tullut lisäksi se, että meidän peltomme ovat ruvenneet antamaan entistä parempia satoja. Emme siis voi moittia meidän maanviljelijäimme edistyshalua emmekä heidän edistyskykyäänkään. Ja tahdon kokemuksieni perusteella, mitkä olen saanut Pienviljelijäin Keskusliiton toiminnasta, todistaa, että nimenomaan meidän pienviljelijäväestömme edistyshalu ja edistyskyky ovat osoittautuneet vallan ihmeteltävän suuriksi. Erittäin valitettavaa vain on, että meidän vallanpitäjämme eivät ymmärrä

riittäväillä apurahoilla juuri heidän pyrkimyksiään kannattaa. Niinikään on valitettavaa, että meidän maataloustieteellinen koetoimintamme osoittautuu aivan riittämättömäksi. Esim. karjanhoitomme alalla tuota suurta edistystä lehmien lypsymäärässä vastaa tavattomasti lisääntynyt väkirehujen maahantuonti, josta osa on niin kallishintaista, että sen syöttäminen nykyisillä hinnoilla ei voi kannattaa. Sen ovat etevät yksityiset maanviljelijät huomanneet, lähteneet kokeilemaan omassa maassa tuotetuilla rehuilla ja tulleet jo merkillisiin tuloksiin. Tällä alallahan tieteellisen koetoiminnan pitäisi käydä edellä, taikka jos se ei aina siihen pysty, ainakin olla sellaisessa läheisessä vuorovaikutuksessa kokeilevien yksityisten maanviljelijäin kanssa, että se aina tietäisi, mitä on tekeillä ja ryhtyisi sitä ohjailmaan, laajentamaan ja aikanaan yleisölle tunnetuksi tekemään.

Mutta palatkaamme vielä takaisin voinvientimme heikkoon lisääntymiseen. Kuten ylempänä nähtiin, ei siis ole suinkaan Suomen maatalouden syy, että voinvientimme ei ole lisääntynyt; sen selittää Suomen kansan korkeampi elintaso. Toinen asia on sitten se, onko moitittava sitä, että meidän kansamme on ruvennut sodan jälkeen syömään entistä enemmän karjantuotteita. Siitä voidaan riidellä ja olen kuullut sellaistaakin puhetta, jossa on ankarasti moitittu sitä, että köyhän kansamme elintaso on tässäkin suhteessa, samaten kuin vaatteihin ja asumuksiinkin nähden, parantunut. Tällainen ankara moite ei kuitenkaan tunnu oikeutetulta, mutta kun meillä tilastotietojen mukaan nyt kulutetaan 500 kiloa maitoa kutakin henkilöä kohti vuodessa, niin tuntuu siltä kuin tässä olisi jo liikaa. Väitetään, että teollisuustyöväki, saatuaan palkkansa ko-

rotetuiksi huomattavasti yli sen, mitä ennen sotaa maksettiin, olisi runsaasti lisännyt sekä karjantuotteiden että munien kulutusta, jotka molemmat tätä nykyä ovat suhteellisen halpahintaiset.

Tästä kansamme elintason kohoamisesta en voi tässä yhteydessä olla kertomatta seuraavia havaintoja, joita eräs ulkomaalainen on tehnyt matkoillaan Suomessa. Hän oli v. 1902 kulkenut läpi Etelä-Suomen Pietariin saakka ja tehnyt sen havainnon, että niinhyvin kaupunkityöväki kuin maalaisväestökin rautatieasemillamme näytti nälkiintyneeltä ja ryysyiseltä tai ainakin hyvin vaatimattomasti puetulta. V. 1926 sama ulkomaalainen teki uuden matkan Suomeen, kulkien nytkin läpi Etelä-Suomen aina Sortavalaan saakka. Ja hän oli vallan ihmeissään, miten kansamme näytti paljon hyvinvoivalta nyt kuin 25 v. sitten. M. m. hän ei mitenkään tahtonut uskoa, että se yleisö, joka täytti Sortavalan laulujuhlakentän, olisi suurelta osalta ollut maalaisväestöä, kuten väitin. Eikö tämä ole ilahduttavaa ja isänmaallista mieltämme kohottavaa?

Juuri kun tämä kirjanen oli kirjapainoon lähdössä, huomautettiin minulle senaattori A. O. Kairamon samoja kysymyksiä käsittävästä kirjoituksesta U. S:ssa 2. 2. 1929, jossa hän erinomaisen synkkämielisenä ja katkerana asettuu miltei kaikessa edellisessä esitettyä valoisamielisyyttä ja ehdotuksia vastustamaan. Sen johdosta tähän vain pari lyhyttä huomautusta. Herra K. näkyy arvelevan, että uusien lainapääomien hankkiminen ulkomailta tietäisi Suomen maanviljelijäin velkaantumisen lisäämistä? Mutta siinäkin hän erehtyy. Aikomushan on ulkomailta saaduilla huokeampikorkoisilla pääomilla pelastaa maanviljelijöitämme, heidän yhteisiä yrityksiään ja heidän kuntiaan — anteeksi — *koronkiskurien käsistä*. Sillä tavalla m. m.

helpoitettaisiin heidän ponnistuksiaan tuotantonsa lisäämiseksi.

Ja toinen huomautus. Kun maalaisväestömme on, — kuten edellisestä nähtiin — sijoittamalla 6—7 miljardia, ehkä enemmänkin, sellaisiin kertakaikkisiin perustaviin yrityksiin kuin uutisraivauksiin, uutisrakennuksiin, karjankannan lisäämiseen ja jalostamiseen, sähkölaitoksiin, osuusmeijereihin, osuuskauppoihin, turvepehku-, munanmyynti- y. m. osuuskuntiin, laskenut uudet ajanmukaiset perustukset koko taloutensa kehitykselle, ja kun se on osoittanut, että tämä kehitys jo 4:jänä viime vuotena on voinut osoittaa erittäin huomattavia tuloksia, olisi erinomaisen lyhytnäköistä politiikkaa valtion puolelta kieltää siltä se avustus, jota edellisessä on esitetty. Se olisi yhtä ymmärtämätöntä kuin jos maanviljelijä, joka on kuivanmaan peltoonsa pannut runsaasti muita lantoja, jättää sen ilman tyypeä.

2) Maalaisväestömme velvollisuuksia.

Edellisessä olen esittänyt eräitä toivomuksia, joita maalaisväestöllämme mielestäni on oikeus asettaa valtiolle vaikean pulakauden lieventämiseksi.

Mutta maanviljelijöillä on itselläänkin velvollisuuksia tilanteensa parantamiseksi.

Ennen kaikkea muuta heidän velvollisuutensa sekä itseään että isänmaataan kohtaan on ponnistaa kaikkensa *lisätäkseen maatalousammattisivistystään*. Isänmaata kohtaan tämä velvollisuus johtuu siitä, että heidät on katsottava sellaisiksi, jotka ovat saaneet osan Suomen maata hoidettavakseen ja isänmaalle ei ole yhdentekevää, miten he osansa hoitavat. Ja edelleen ei ole myöskään yhdentekevää, miten

hyödyllisesti he voivat käyttää ne varat, jotka he saavat lainoina tai apurahoina valtiolta tai valtion takuulla.

Lisäksi maanviljelijäin velvollisuus on nyt toistaiseksi olla *pidättyviä suuria lainapääomia kysyvistä uusista yrityksistä* ja tulla mahdollisimman paljon omillaan toimeen niin kauan että voidaan saada huokeampikorkoista pääomaa. Edelleen heidän on lopetettava *tarpeettoman kalliitten rakennuksien rakentaminen ja luovuttava siitä autohurjailusta*, josta edellisessä oli puhetta, sekä yleensä rahojensa tuhlaamisesta turhuuteen.

Kolmanneksi maanviljelijäin tulee voida — ja se on heidän velvollisuutensa — pitää huolta siitä, että *talletukset osuuskassoissa lähtevät kasvamaan entistä voimakkaammin*. Siten he parhaiten huolehtivat siitä, että maanviljelijäin säästövarat tulevat maatalouden hyväksi rahalaitosten välityksellä, joissa maanviljelijöillä itsellään on määräämisvalta ja jotka eivät näitä rahoja toimita pois maataloudesta. Kun me tarkastelemme talletusten lisäystä Suomen osuuskassoissa viimeisinä vuosina, niin meidän täytyy iloita, että tämä lisäys on ollut riipeä, varsinkin verrattuna muiden rahalaitosten talletusten lisäykseen.

Talletusten *lisäys* oli näet osuuskassoissa

V. 1924	6.4 milj. mk		
» 1926	36.3	»	»
» 1927	73.7	»	»
» 1928 n.	117.0	»	»

Näemme tästä, että *talletusten lisäys kasvoi* viimekin vuonna tuntuvasti *osuuskassoissa*, kun se sitävastoin on *vähentynyt useimmissa muissa rahalaitoksissa*.

Mutta tästä huolimatta nämä osuuskassojen talletukset ovat vielä mitättömän pienet, verrattuina muihin rahalaitosten talletuksiin, kuten seuraavasta näkyy:

Talletusten koko määrä oli		v. 1928 lopussa	
Postisäästöpankissa	209 milj. mk	eli	1.9 %
Osuuskassoissa	273 » » »		2.5 »
Osuuskauppojen säästökass. ...	419 » » »		3.7 »
Kaupunkien säästöpankeissa	1,793 » » »		16.0 »
Maalaiskuntain »	1,910 » » »		17.0 »
Kauppapankeissa	6,603 » » »		58.9 »

Kuinka mitättömän vähän talletukset vielä 1928 merkitsivät suurimmassa osassa Suomen osuuskassoja, näkee siitä, että v. 1928 1,369:sta talletuksia keränneestä osuuskassasta 1,054:ssä kassassa talletusten määrä ei noussut edes 200,000:een markkaan ja että ne ainoastaan 42:ssa jaksivat nousta 1:een miljoonaan tai yli sen, korkeimman määrän ollessa 4.6 milj. mk.

Sen vuoksi maalaisväestön on nyt ryhdyttävä entistä yleisemmin ja entistä tarmokkaammin osuuskassojen talletuksia lisäämään. Suuria voidaan vähitellen saada aikaan jo silläkin, että järjestetään lapsille ja palvelijoille säästötilaisuuksia, — sen on kokemus jo osuuskassoissakin ehtinyt osoittaa.

Mainitsemani talletusten vaatimaton lisääntyminen osuuskassoissa viime vuosina, yhdessä sen tosiasian kanssa, että meillä noin parisataa osuuskassaa viime vuosina on kehittynyt n. k. suurkassoiksi, joiksi me kutsumme niitä, jotka ovat siirtyneet jostain syrjäkylästä liikekeskukseen, taikka joita on perustettu liikekeskuksiin, missä ne ovat koonneet ympärilleen asiakkaiksi kunnan, seurakunnan, osuusmeijerin, osuuskaupan, munanmyyntiosuuskunnan

j. n. e. — nämä kaksi ilmiötä, nimittäin että osuuskassojen talletukset ovat lisääntyneet ja että tällaisia suurkassoja on syntynyt, ovat saaneet aikaan vähemmän kaunista levotomuutta kilpailijaimme puolelta. Heidän taholtaan on näet toimitettu useihin maamme sanomalehtiin aiheettomia ja vääriä esityksiä osuuskassaliikkeestä, ja nämä lehdet ovat olleet hyvin vastahakoisia ottamaan meiltä vastaan asiallisia oikaisuja. Näyttää siltä kuin nuo lehdet luulisivat, että heidän tilaajinaan on pelkkiä pankintirehtöörejä, vaikka tilaajain enemmistön muodostaa maalaisväestö. Näyttää siltä kuin nämä lehdet unohtaisivat, että osuuskassoihin jo kuuluu 130,000 maanviljelijää ja pieneläjää noin 1,400:ssa paikallisjärjestössä ja että nämä paikallisjärjestöt ja niiden jäsenet eivät suinkaan ole vain paperilla, niinkuin monessa muussa järjestössä, vaan *aktiivisesti toimivia ja valppaita asiainsa valvoja*. Saamieni tietojen mukaan oli tämä valppaus jo viime syksynä vienyt siihen, että osuuskassaväki ilmoituksissaan ja tilauksissaan oli ruvennut vieromaan niitä sanomalehtiä, jotka julkaisivat aiheettomia ja perättömiä hyökkäyksiä heidän osuuskassojaan vastaan.

Mennäkseni vielä takaisin osuuskassaliikkeen kilpailijain e. m. rumaan menettelyyn, tahdon heille sen johdosta huomauttaa, että tuo menettely ei ollenkaan meitä huolestuta, sillä se on vaikuttanut aivan päinvastaista, kuin mitä he ovat tarkoittaneet. Heidän on — sen neuvon tahdon antaa — tyyneesti alistuttava siihen, että osuuskassat ottavat sen osan yleisön talletusvaroista, minkä ne tarvitsevat ja minkä ne voivat kansantaloudellisesti hoitaa paremmin kuin kilpailijat. Tämä on luonnollinen ja isänmaallemme ja sen kansantaloudelle välttämätön kehitys, mikä on aikanaan läpikäyty useissa muissakin Europan sivistysmaissa, ku-

ten Hollannissa, Saksassa, Sveitsissä ja Tshekkoslovakiassa, ja sitä tutkainta vastaan on turha potkia. Ne, jotka sitä vastaan lähtevät taistelemaan, varsinkin käyttäen rumia keinoja, vahingoittavat itseään ja ennen kaikkea maamme taloutta.

Edelleen maanviljelijät ovat velvolliset omasta puolestaan *käyttämään osuuskassalainansa tuotantonsa lisäämiseen*. Jotkut meidän kilpailijamme ovat jukisuudessa koettaneet halventaa osuuskassoja maanviljelijäin silmissä silläkin, että osuuskassat vaativat, että maanviljelijäin on alistuttava kassan holhouksen alaisiksi siinä, että heidän tulee ilmoittaa, mihin he aikovat lainansa käyttää ja että heidän tulee käyttää lainansa tuottaviin tarkoituksiin. Sitä meidän ei pidä pelätä eikä hävetä. *Tämä on juuri osuuskassojen voima*. Ajatelkaa, että se suuri amerikkalainen pankkikin, jolta Keskuslainarahasto viime aikoina on saanut lainoja ja joka varmasti ei tunne Raiffeiseniä eikä hänen osuuskassaperiaatteitaan ollenkaan, sekin yleensä asettaa vaatimukseksi sen, että sen Suomeen myöntämät lainat käytetään *tuotannon edistämiseksi*. Tämän se tekee siinä mielessä, että se silloin voi olla varma siitä, että se saa lainansa takaisin. Niinpä se myöntäessään lainoja valtiolle, vaatii että niiden tulee olla kansamme taloutta kohottavia: se on antanut lainoja rautateitten ja Imatran voimalaitoksen rakentamiseen, mutta ei budjetin vajauksen täyttämiseen. Keskuslainarahasto on luonnollisesti sekin antanut tälle pankille sen lupauksen, että osuuskassalainojen tulee edistää tai muuten helpottaa maataloustuotantoa. *Ja tämän Keskuslainarahaston antaman lupauksen pitäminen tulee olla Suomen osuuskassaväen kunnia-asia*. Kunnille annettaviin lainoihin nähden on se tehnyt poikkeuk-

sen, mutta ainoastaan siinä mielessä, että nämä lainat helpottavat maalaiskuntain taloutta ja ovat osaltansa mukana maamme yleistä korkokantaa alentamassa.

Edelleen on maanviljelijäimme velvollisuus hoitaa osuuskassansa mallikelpoisesti, niin että niihin ei synny rötöksiä, jotka tuottavat vahinkoa koko osuuskassaliikkeelle.

Tässä mielessä on maanviljelijäin velvollisuus pitää *tiukkaa tarkkailua kassojensa hoitoon nähden.*

Ollessani 3 vuotta sitten Tukholmassa otti eräs tuttavani puheeksi Suomen kansan muka kammottavan huonon moraalisen tilan, kun täällä tapahtui joka päivä murhia. Minä myönsin, että tämä oli hyvin ikävä asia, jota Suomen isänmaan ystävän täytyy hävetä ulkomaalaisen edessä, mutta samalla vastasin hänelle, että olin nähnyt heikkalaisissa sanomalehdissä joka päivä uutisia kassakavaluksista, joita olivat tehneet pankkimiehet, nimismiehet ja maapoliisit, jotka siellä ovat veronkantajia, kirkkoherrat, oppikoulujen rehtorit, työväen ja kuntien luottamusmiehet, naiset j. n. e.¹⁾ Kysyin tuttavaltani, kumpiko on enemmän kansan mädännäisyyttä osoittavaa, sekö, että nuori mies viinapäissään tai mustasukkaisuudesta tai muusta kiivaudesta äkkipikaa lyö toisen kuoliaaksi, vaiko se, että vanha, arvossapidetty henkilö vuosikausia istuu salaa väärentämässä tilejä ja kavaltamassa kanssaihmistensä varoja. Hän joutui sanattomaksi. — Sen jälkeen olen tullut ajatelleeksi, että onkohan tuo muutoin niin korkealla oleva Ruotsin kansa (siellähän viime vuonna istui vankiloissa vain 0.04 % väestöstä, meillä 0.2 %, siis

¹⁾ Niinpä viime 10 vuoden aikana on Ruotsissa joutunut kiinni kavalluksista 31 nimismiestä ja 43 poliisia, ja yksin vuoden 1928 kuluessa on kavalluksia tapahtunut Ruotsissa yhteensä 30 milj. markan arvosta.

suhteellisesti 5 kertaa enemmän) todella tässä suhteessa niin paljon turmeltuneempi kuin Suomen kansa, täällä kun meillä kavallukset, Jumalan kiitos, eivät toistaiseksi ole olleet niin yleisiä kuin Ruotsissa. Tätä ajatellessani tulin siihen, että me olemme köyhä kansa ja että meillä kassat ovat vielä niin pieniä, että niistä yleensä ei voi tai ei kannata tehdä kavalluksia. Ruotsissa sitävastoin maa on äkkiä tullut rikkaaksi ja kassat ovat juuri viime vuosina kasvaneet suuriksi, joten niissä voipi helpommin peittää kavallukset. Pelkään senvuoksi että meilläkin, kunhan kassat kasvavat suuriksi, houkutus kavalluksen tekoon myöskin kasvaa. Kun ennen joulua 1928 taas olin Ruotsissa, tapahtui siellä m. m. eräs hyvin suurta huomiota herättänyt kavallus. Sen johdosta lehdet pohtivat tätä ilmiötä periaatteellisestikin ja tulivat samaan tulokseen kuin minä olin tullut 3 vuotta varemmin, nimittäin, että Ruotsin äkkiä kasvanut varallisuus ja siitä johtuneet suuret kassat houkuttelivat kavalluksiin. Mutta eräs sikäläinen lehti jatkoi vielä seuraavasti: Nuo monet ja suuret kassat ovat vaatineet kassojen hoitoon ja niiden tarkkailuun uusia toimihenkilöitä, joille tällaiset asiat ovat olleet vieraita. Ruotsin kansa ei — lehden mukaan — ollut riittävän nopeasti perehtynyt uuteen tilanteeseen, joten sokea luottamus ja herkkäuskoisuus on saanut peittää puutteellisuudet annettujen ohjeitten ja määräysten noudattamisessa tarkkailuja toimitettaessa.

Se tapaus, joka antoi aihetta edellä selostettuihin sanomalehtikirjoituksiin, oli seuraava: Eräässä maalaiskunnassa oli mitä rajattominta luottamusta nauttinut, varakkaana pidetty säästöpankinhoitaja 8—9 vuotena tehnyt kavalluksia yli kolmen miljoonan markan arvosta. Asia herätti erityistä huomiota juuri sen vuoksi, että kävi ilmi,

että kuntalaiset olivat luottaneet häneen siinä määrin, etteivät olleet harjoittaneet kunnollista tarkkailua häneen nähden. Esim. säästöönpanijat olivat jättäneet vastakirjansa hänelle ja tuoneet rahaa ja ottaneet rahaa häneltä sanoen »kai sinä sitten merkitset sinne vastakirjaan». Ja tilintarkastajatkin olivat siinä määrin kunnioittaneet häntä ja luottaneet niin rajattomasti häneen, että olivat suorittaneet tilintarkastuksensa aivan pintapuolisesti. Täten hän oli todellakin voinut 8—9 vuoden aikana väärentää tilejä ja vastakirjoja sillä tuloksella, että kassasta, kuten sanottu, puuttui neljättä miljoonaa Suomen markkaa. Tämä esimerkki on siksi valaiseva ja siksi varoittava, että meidän täytyy täällä Suomessakin ryhtyä entistä tarmokkaampaan kassojen tarkkailuun ja tulla siihen, *että ne, jotka on pantu tarkkailijoiksi, eivät saa laiminlyödä tehtävänsä, vaikka se koskisi kuinka huomattavassa asemassa olevaa ja kuinka yleistä luottamusta nauttivaa henkilöä tahansa.* He ovat velvolliset suorittamaan säännöllisesti tarkkailunsa sen mukaan kun laki ja säännöt ja annetut ohjeet vaativat. Meidän pitää muistaa, meidän osuuskassaväen erityisesti, että me osuuskassat ja Keskuslainarahasto, muodostamme, elimistön, kokonaisuuden, jossa yhdenkin ainoan osuuskassan suurempi virhe voi vahingoittaa koko meidän järjestöämme. Sen vuoksi on jokaisen osuuskassan velvollisuus pitää huoli siitä, että meidän järjestömme säilyttää sen hyvän maineen, jota se tähän saakka on nauttanut, ja että se edelleenkin, kilpailijain panetteluista huolimatta, saa nauttia yleisön ja valtiomahtien luottamusta.

* * *

Hyvät kuulijat! Vielä minulla olisi eräs asia sanottavana ennenkuin lopetan. Olen näet jo tullut siihen ikään, ettemme tiedä, milloin puhun osuuskassaväelle viimeistä kertaa, ja sen, mikä minulla nyt on sydämellä, pidän Suomen osuuskassaliikkeen tulevaisuudelle niin tärkeänä, että tahdon saada sen nyt julki.

Asia koskee edellisessä jo mainitsemiani n. k. *suurkassoja*, niiden tehtäviä ja niiden hoitoa.

Kuten tiedämme, on meillä noin 1,400 osuuskassaa. Näistä noin 1,200 ovat liikkeensä puolesta pieniä ja hoitonsa puolesta hyvin yksinkertaisia. Niillä on verrattain vähän talletuksia, joten ne elävät vaatimatonta elämäänsä pääasiallisesti Keskuslainarahastolta lainaamiensa pääomien välittäjinä. Ne antavat yleensä pieniä lainoja suhteellisesti lyhyeksi ajaksi. Ne eivät siis ole vaarallisia. On sen vuoksi ymmärrettävissä se tosiasia, että Keskuslainarahasto ei ole ensimmäisinä 25:nä vuotenaan osuuskassojen vuoksi saanut ollenkaan tappioita.

Toisenlaiseksi muuttuu tilanne, kun tällainen vaatimaton syrjäkylän kassa siirtää konttorinsa johonkin liikekeskukseen, pitää konttorinsa auki joka päivä, rupeaa keräämään talletuksia miljoonittain ja rahoittamaan kuntaa, seurakuntaa, osuusmeijeriä, osuuskauppaa, munanmyyntiosuuskuntaa, karjanmyyntiosuuskuntaa j. n. e., s. o. muuttuu *suurkassaksi*.

Tämänkään ei suinkaan tarvitse olla vaarallista, jos suurkassa pysyy *osuuskassana*, eikä pyri pankiksi, jos sitä hoidetaan kunnollisesti ja jos sen hoitoa tarkkaillaan riittäväällä huolellisuudella ja asiantuntemuksella.

Nyt kysytte, mitä tarkoitan sillä, että n. s. *suurkassan täytyy pysyä osuuskassana eikä pyrkiä pankiksi?*

Viime syksynä oli minulla kaksi pientä elämystä, jotka

sattuvasti kuvaavat niitä kahta katsantokantaa, jotka tätä nykyä tässä suhteessa ovat olemassa osuuskassaväen keskuudessa. Sain Itä-Suomesta kirjeen eräältä vanhalta, uskolliselta osuuskassamieheltä, jota kotiseudulla pidetään täydellä syyllä osuustoiminnan alalla suuressa arvossa, mutta joka täällä suuremmassa maailmassa, paitsi Keskuslainarahastossa, vielä on verrattain tuntematon. Kirjeessä hän ehdotti, että eräs syrjäkylän kassa olisi siirrettävä lähikaupunkiin ja tehtävä sellaiseksi rahalaitokseksi (lisäten nimenomaan sulkumerkkien välissä sanat: *ei pankiksi!*), jonka tulisi hoitaa kunnan, osuusmeijerin, osuuskaupan, maanviljelysseuran y. m. s. raha-asiat. Nuo sanat sulkumerkkien välissä: *ei pankiksi* ilahduttivat minua suuresti. Sillä ne osoittivat, että häneen oli tuolla kaukana Keskuslainarahastosta kehittynyt oikea osuuskassahenki.

Toinen elämykseni oli Länsi-Suomesta, mihin useimmat suurkassamme ovat syntyneet. Täällä oli perustettu erääseen kuntaan osuuskassa, josta samalla kehittyi suurkassa; se otti hoitaakseen osuusmeijerin, osuuskaupan y. m. raha-asiat, saaden alusta alkaen suhteellisesti paljon talletuksia. Kun kassa oli uusi, ei siitä kukaan vielä ollut ehtinyt käydä osuuskassakursseillamme, eikä meidän konsulttimmeakaan ollut ehtinyt tarkastuskäynneillään opettaa sille meidän vakiintuneita osuuskassaperiaatteitamme. Näin sattui, että kassan hallitus myönsi runsaista talletusvaroitaa suuremman lainan sellaiselle lainanottajalle, jota osuuskassan säännöt eivät hyväksy. Kun me saimme siitä tiedon, korjattiin erehdys meidän vaatimuksestamme viikon kuluessa ja asia on nyt Keskuslainarahaston ja osuuskassan välillä selvä. Mutta kun eräs asian ulkopuolella oleva huomattava maalaisten johtomies, joka hänkin osuuskassalalla on vasta eilispäivän lapsia, oli kuullut asiasta, niin

hän tuli moittimaan Keskuslainarahastoa siitä, että se oli sekaantunut asiaan, sillä hänen mielestään — kuten sanat kuuluivat — »vapaitten maanviljelijäin täytyy saada itsenäisesti hoitaa osuuskassansa talletusvaroja sillä tavoin kuin he hyväksi näkevät, koskapa he itse kantavat vastuunkin teoistaan.»

Tällaista puhetta minä tietysti en voinut hyväksyä, vaan koetin parhaani mukaan osoittaa hänelle, että hän oli väärässä, — millä menestyksellä, sitä en tiedä.

Kumpiko nyt on oikeassa, tuo maalaisten johtomies, joka ehkä edustaa useita muitakin eilispäivän osuuskassamiehiä, vaiko minä, joka vaadin, että suurkassojenkin täytyy noudattaa yleisiä osuuskassaperiaatteita ja alistua samaan valvontaan Keskuslainarahaston puolelta kuin pientenkin, vieläpä tiukempaankin?

Ehkä täällä on joukossanne useitakin, joille erään osuustoimintaliikkeen taholta on viime kolmen vuoden kuluessa opetettu ensiksi, että Gebhard on siinä määrin työstä rasittunut ja sairas, ettei enään voi ottaa huomioon, mitä hän puhuu, sittemmin, että G. on »vanhuudenhöperö», sekä vihdoinkin nämä puheet ehkä eivät tuntuneet kestäviltä, että G. on niin vanhanaikainen, ettei osuustoimintaa enään nykyaikaan voi hoitaa hänen vaatimiensa periaatteitten mukaan.

Arvelen, että ne Teistä, jotka tällaista olette kuulleet ja ehkä uskoneetkin, mahdollisesti ajattelevat, että minä olen vanhanaikainen yhtä hyvin osuuskassa-alalla, kuin eräällä toisella osuustoiminnan alalla. Sen vuoksi katson olevan syytä tarkemmin selittää, mitkä ne osuuskassaperiaatteet ovat, joita mielestäni on noudatettava suurissa yhtä hyvin kuin pienissäkin osuuskassoissa, ja millä tavoin suurkassoja on hoidettava.

Ensiksikin tulee suurkassoissa, yhtä hyvin kuin pienisäkin, katsoa, että kassan hoitoon ja johtoon saadaan vain *yleistä luottamusta ansaitsevia* (eikä vain nauttavia) *miehiä*, jotka eivät ole tunnettuja sellaisista inhimillisistä heikkouksista — esim. juoppoudesta —, jotka voivat saattaa kassan vaikeuksiin tai vähentää sen luottamusta yleisön ja Keskuslainarahaston silmissä.

Toiseksi suurkassa ei saa unohtaa, että siitä ei, enempää kuin pienestäkään, saa antaa liikeluottoa maanviljelijöille muuhun kuin *tuotantoa lisääviin tarkoituksiin*, kuten edellisessä jo on ollut puhe.

Kolmanneksi olemme Keskuslainarahastosta kiertokirjeellä vaatineet, ettei yksikään osuuskassa saa edes omista eikä talletusvaroistaan antaa vissiä määrää suurempia lainoja, elleivät ole hankkineet siihen meiltä lupaa.

Edelleen me vaadimme, että suurkassasta ei saa, enempää kuin pienistäkään, antaa lainoja liikemiehille tai heidän epäosuustoiminnallisille liikeyhtymilleen, vaikka he samalla olisivatkin maanviljelijöitä. Tähän voidaan huomauttaa, että täytyyhän ajatella sellaista tulevaisuutta, että kassa maksaa Keskuslainarahastolle kaikki velkansa ja tulee toimeen yksinomaan talletuksillaan. Tottakai — sanottaneen ehkä — sen silloin pitää voida kokonaan vapautua Keskuslainarahaston tarkastuksista ja määräyksistä?

Ei silloinkaan, niinkauan kuin se pysyy osuuskassana! Täytyy muistaa, että kaikki yleisöltä talletuksia keräävät rahalaitokset ovat julkisen valvonnan alaisia ja että valtio on asettanut Keskuslainarahaston ja nyttemmin Osuuskassojen Keskusliiton niittenkin osuuskassojen tarkastajaksi, jotka eivät nauti luottoa Keskuslainarahastolta. *Suurkassojen on siis ehdottomasti joko elettävä osuuskassoiksi, taikka muututtava yksityis- tai säästöpankeiksi.*

Edellä mainitsemiani vaatimuksia emme ole asettaneet ainoastaan osuuskassain erikoisen tarkoituksiperän vuoksi, vaan erityisesti myöskin suojellaksemme osuuskassojen jäsenenemmistöjä vahingoilta. Kokemus yksityispankeista on näet se, että pienet lainat yleensä eivät tuota tappiota, vaan suuret. Ja jokaiselle on selvää, että suuri laina, joka annetaan yksityiseen liikeyritykseen, on vaarallisempi kuin se, joka annetaan maataloustuotannon kohottamiseksi. Sitä paitsi on suuri erotus osuuskassaliikkeen ja yksityispankki-liikkeen välillä siinä, että osuuskassoilla vuosivoitot ja omat varat ovat pienet, niin että ne eivät voi kestää suurempia tappioita. Yksityispankeilla sitä vastoin on yleensä suuret omat varat, jota paitsi niitä hoidetaan sillä tavoin, että niille syntyy verrattain suuret vuosivoitot, joista vuosittain osa voidaan käyttää ja käytetäänkin epävarmojen saatavien poistamiseen ja tappioiden peittämiseen.

Osuuskassaliikkeellä on vahvana puolena jäsenten rajoittamaton lisämaksuvelvollisuus. Mutta tämä on samalla vaarallinen voima, ellei noudateta osuuskassaperiaatteita. Sillä jos osuuskassa, rahoittamalla jotakin suurempaa yksityistä liikeyritystä, saisi niin suuren tappion, että sen pitäisi tehdä vararikko, niin tuo lisämaksuvelvollisuus jaettaisiin tasan kaikkien jäsenten kesken, mikä tietäisi sitä, että suuri määrä vähäväkisiä ehkä menisi kumoon, samalla kuin lisämaksuvelvollisuuden maksaminen varakkaille ehkei merkitsisi enempää kuin napin menettäminen heidän takiaan, kuten on tapa sanoa.

Loppusanoja.

Loppusanoiksi tahtoisin vielä, ennenkuin eroamme, sanoa pari sanaa siitä eri taloushaarojen ja eri kansanryhmien yhteenkuuluvaisuudesta, josta jo edellisessä olen antanut pari valaisevaa esimerkkiä. Ikävä kyllä, se joka työskentelee jollakin määrättyllä talouselämän alalla, rupeaa helposti kuvittelemaan, että tämä hänen alansa on kaikista tärkein ja että se muka on kokonaan eri maailma, jolla ei ole mitään yhteyttä kansan muun talouselämän kanssa. Tässä erehdytään täydellisesti. Meidän täytyy joka miehen sen verran saada kansantaloudellista sivistystä, että me rupeamme ymmärtämään, että *kansan talouselämä on jakamaton kokonaisuus* ja että joutuu tekemään kansantaloudelle hyvin suuria vahinkoja, jos ei pidä mielessä tätä talouselämän kokonaisuutta, sen eri haarojen mitä kiinteintä yhteenkuuluvaisuutta ja sen hermoston erinomaista herkkyyttä. Jos näet jonkun taloushaaran edustajat ryhtyvät vahingoittamaan (esimerkiksi liiallisella verotuksella) jotakin toista haaraa joko ymmärtämättömyydestä tai kateudesta, niin tämä vahingon tuottaminen ennemmin tai myöhemmin kostaa m. m. juuri sille elinkeinon haaralle itselleen, jonka edustajat vahinkoa ovat yrittäneet toiselle tuottaa. Tuosta talouselämän eri haarojen välisestä kateudesta sanoo eräs nykyajan kaikkein huomatuimpia kansantaloustieteen tutkijoita (*Cassel*), että se on »hyvin hedelmätön voima, joka ei koskaan voi millään tavoin lisätä

yhteiskuntarakennusta taikka edistää kansan taloudellista kukoistamista».

Tämä käsitys, että Suomen kansa pääsemättömästi on talouselämän alalla, niinkuin politiikankin alalla, yhteenkuuluva kokonaisuus, tämä käsitys meidän pitää saada joka taholla yhä yleisemmäksi ja selveemmäksi. Talousasioista valheellisten harhakäsitysten levittäminen ja edelleen pysyttäminen puoluetarkoituksessa tietämättömien kansanjoukkojen keskuudessa, se pitää koko kansamme köyhänä. Ei mikään ole toivottavampaa kuin että me koetamme saada eri taloushaarat tuntemaan sitä suurta, mikä ne yhdistää. Mutta meidän ei pidä luullakaan, että me voimme tähän päämäärään päästä ilman taistelua. Taistelu eri käsityskantojen välillä siitä, mitkä ovat oikeat keinot viemään yhteistä hyvää eteenpäin, tämä taistelu on taisteltava loppuun, kunneikka eri tahoilla vallitsevat taloudelliset harhakäsitykset saadaan keskuudestamme pois ja selvyys ja totuus pääsee valtaan. Tämä yhteiskunnallisen yhteenkuuluvaisuuden ajatus saapi todellista arvoa vast sitten, kun siihen liittyy *luja tahto hakea totuutta, tahto heittää syrjään kaikki ennakkoluulot ja pyrkiä ainoastaan todelliseen edistykseen*. Tällä tavalla me viemme taloutta eteenpäin tässä maassa ja sen kautta lisäämme mahdollisuuksia maamme edistymiseen henkiselläkin alalla.

Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiö

Perustettu v. 1902.

Osakkaina Suomen valtio ja 1416 osuuskassaa, joiden jäsenmäärä yhteensä n. 130,000.

Osakepääoma 40 milj. markkaa ja *vararahastot* yli 31 milj. markkaa.

Keskuslainarahaston myöntämien lainojen lisävakuutena on osuuskassojen jäsenten yli 8 miljardiin markkaan nouseva omaisuus.

Keskuslainarahaston *myöntämä luotto* 855 milj. markkaa. *Bilanssin loppusumma* yli 770 milj. markkaa.

Keskuslainarahasto ottaa vastaan *talletuksia*, paitsi osuuskassoilta, myös yleisöltä.

Erittäin edulliset *talletusehdot*.

Osuuskassat ja Keskuslainarahasto käyttävät varansa maatalouden ja osuustoiminnan hyväksi.

Osuuskassojen Keskusliiton julkaisuja

tulee ilmestymään 3 eri sarjaa, nimittäin:

Sarja I, *Osuuskassakirjasto.*

Sarja II, *Tilastollisia tutkimuksia.*

Sarja III, *Osuuskassojen edustajakokousten
pöytäkirjat.*

Sarjaa I, josta tämä kirja on ensimmäinen, ilmestyy piakkoin toisena numerona Pääjohtaja *Kyösti Haatajan* kirjoittama „Osuuskassojen yhteiskunnalliset tehtävät” sekä kolmantena tuomari *Eino Tarvaisen* kirjoittama „Kiinnitys osuuskassalainojen vakuutena”.

Osuuskassojen Keskusliitto

Perustettu 1928.

Jäseninä: Keskuslainarahaston luottoa nauttivat 1416 osuuskassaa, joissa on noin 130,000 jäsentä.

Hallintoeliminä: Edustajakokous sekä 20-henkinen hallintoneuvosto ja 5-jäseninen johtokunta.

Toimintaeliminä ja -välineinä:

- 1) 21 piiritarkastajaa ja 3 ylitarkastajaa;
- 2) osuuskassakurssit, joita pidetään eri puolilla maata;
- 3) kirjeopistokurssit;
- 4) kolme eri julkaisusarjaa;
- 5) „Osuuskassalehti”, joka ilmestyy vähintään kerran kuukaudessa ja lähetetään ilmaiseksi osuuskassojen toimihenkilöille.

XI.5.

HINTA 6 MARKKAA

